

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 31:

Forespørgsel til arbejdsministeren [om Rigsrevisionens kritik af AF-systemet].

Af Flemming Oppfeldt (V) og Bendt Bendtsen (KF).

(Forespørgslen anmeldt 13/1 98).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 32:

Forespørgsel til statsministeren [om børnefamiliernes vilkår].

Af Holger K. Nielsen (SF) og Bruno Jerup (EL).
(Forespørgslen anmeldt 13/1 98).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 33:

Forespørgsel til udenrigsministeren [om Schengensamarbejdet på flygtningeområdet].

Af Annette Just (FP) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 13/1 98).

Formanden:

Jeg gør opmærksom på, at denne forespørgsel i forståelse med forespørgerne vil blive omtrykt, således at den i stedet stiles til indenrigsministeren.

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forhandling om redegørelse nr. R 7:

Undervisningsministerens redegørelse af 12. december 1997 om folkehøjskolerne.

(Redegørelsen anmeldt 12/12 97. Redegørelsen givet 12/12 97. Meddelelse om forhandling 12/12 97).

Forhandling

Poul Erik Dyrland (S):

Jeg vil starte med at sige tak til undervisningsministeren for redegørelsen.

I den socialdemokratiske gruppe er vi af den opfattelse, at folkehøjskolerne i snart 150 år har været en vigtig og meget synlig del af vores samfund. Folkehøjskolerne aktiviteter er bredt almindelige, og skolerne har altid været et samlingspunkt for kulturelle aktiviteter og i særdeleshed i det lokalområde, hvor skolerne er fysisk beliggende.

Socialdemokratiet er af den opfattelse, at der også i fremtiden er behov for den brede almindelse, som folkehøjskolerne står for. Folkehøjskolerne har efter vores opfattelse altid evnet at tilpasse sig tiden og de forhold, der har været at eksistere under.

Når man ser på de sidste 20 år, steg antallet af skoler og kursister i perioden fra anden halvdel af 1970'erne og frem til 1993 i takt med arbejdsløsheden. Folkehøjskolerne har efter vores opfattelse på flot vis leveret et tilbud til de ledige.

Nu er tiden en anden. Beskæftigelsen stiger og arbejdsløsheden falder glædeligvis, og derfor er det naturligt, at efterspørgslen falder. Derfor er vores budskab til folkehøjskolerne, at de må tilpasse sig de nutidige vilkår.

Vi har i dag et efterspørgselsstyret afregningssystem, der betyder, at man frit kan etablere sig, men det betyder til gengæld også, at man må indrette sig på den efterspørgsel, der er. Man må ikke forvente, at politikerne regulerer taxametret op i takt med, at efterspørgslen falder. Det vil Socialdemokratiet ikke medvirke til, men når det er sagt, vil jeg give tilsagn om, at Socialdemokratiet gerne vil diskutere, om der er behov for at justere på det regelsæt, som folkehøjskolerne arbejder under.

Undervisningsministeren sætter i redegørelsen syv spørgsmål til debat, som jeg gerne vil beskæftige mig lidt med.

Vi mener ikke, at folkehøjskolerne skal specialiseres mere, end de er i dag. Vi skal holde fast i, at skolernes hovedsigte er folkelig oplysning, og at undervisningen skal tilrettelægges sådan, at den er bredt almendannende.

Vi ønsker at holde fast ved princippet om, at folkehøjskoler skal være kostskoler. Det forhold, at man bor på skolen, det intensive samvær, som ministeren skriver i redegørelsen, er jo netop det, der gør folkehøjskolen til noget særligt. Vi vil ikke være med til at gøre folkehøjskolerne til daghøjskoler, det er der ikke behov for, men vi vil gerne være med til at se nærmere på, hvorfor folkehøjskolerne ikke i betydeligt større omfang udnytter 15 pct.s-reglen. Det fremgår af redegørelsen, at kun 2-3 pct. af eleverne er dagelever. Der må være en årsag hertil, som skal analyseres nærmere.

Ministeren spørger i redegørelsen, om korte kurser er rigtige kurser. Det kan man jo diskutere. Umiddelbart vil vores svar være: Nej, det er ikke rigtig folkehøjskole. Men vi vil ikke afskære folkehøjskolerne fra at udbyde korte kurser. Betingelsen er, at folkehøjskolerne skal afskæres fra at udbyde hvad som helst. Vi har en opfattelse af, at der måske skal mere styr på og kontrol af, hvad der udbydes. Vi vil ikke betale for rene feriekurser, og vi vil holde fast i, at de korte kurser skal tage udgangspunkt i det folkeoplysende og være bredt almendannende.

Vi vil også godt se nærmere på, hvorfor de 30-60-årige ikke i større omfang benytter folkehøjskolerne, men vi har ingen planer om at ændre reglerne, således at ledige på arbejdsløshedsdagpenge kan gå på folkehøjskole. Vi har konstateret, at partiet Venstre har samme opfattelse.

Vi har i øvrigt den opfattelse, at der er mulighed langt hen ad vejen. Hvorfor benytter f.eks. erhvervslivet sig ikke af folkehøjskolerne, det erhvervsliv, der i dag lægger stor vægt på brede, almene kvalifikationer? Man kan benytte sig af uddannelsesloven – det kan de ledige i øvrigt også – og man kan benytte sig af loven om voksenuddannelsessøtte. Er det kursuslængden, der er noget galt med? Så må vi se på det. Eller er det indholdet af udbudet, der ikke tiltrækker?

Vi mener faktisk, at vi skal have set nærmere på, om folkehøjskolerne ikke i større omfang, end det sker i dag, kan deltage i den internationaliseringsproces, der sker i vort samfund. Vi mener, at folkehøjskolerne kan medvirke til den demokratiseringsproces, der er i gang i Øst-

europa. Vi ved godt, at det sker i et vist omfang, men det kunne måske være mere. Men her spiller økonomien naturligvis ind. Derfor må vi tage det forbehold, at vi her må holde tingene op imod hinanden. Hvad vil vi, og hvad vil vi betale for?

Vi mener ikke, at folkehøjskolernes aktiviteter skal indgå som en del af det formelle kompetencesystem. Det vil på lang sigt betyde et farvel til det, som vi alle synes er godt ved folkehøjskolerne. Jeg har i øvrigt en opfattelse af, at rigtig mange i højskoleverdenen vil have sig frabedt den tankegang.

I Socialdemokratiet mener vi, at det må være oplagt, at folkehøjskolerne deltager aktivt i integrationsprocessen af flygtninge og indvandrere. Der er efter vores opfattelse en fin harmoni mellem det, folkehøjskolerne kan, og det behov, der er for, at vi får integreret flygtninge og indvandrere. Formidling af dansk kultur og kulturtraditioner, almendannende undervisning, herunder i sproget: Det kan folkehøjskolerne, og det er der behov for i integrationsprocessen. Dermed ikke sagt, at folkehøjskolerne skal være rene sprogskoler. Det skal de ikke, den opgave skal andre løse.

Alt i alt mener vi i Socialdemokratiet, at der fortsat vil være en fremtid for folkehøjskolerne, men det kræver vilje til tilpasning og omstilling, og her skal politikerne selvfølgelig medvirke. Socialdemokratiet vil gerne medvirke til den proces.

Else Winther Andersen (V):

Det er dejligt, at undervisningsministeren nu er kommet med redegørelsen om højskolerne. Det vil Venstre gerne sige tak for.

Det er en debat om højskolernes fremtid, som Venstre længe gerne har villet have. Vi ønsker, at denne redegørelse skal give en større klarhed for højskolerne over, hvilke fremtidige rammer de skal virke under. Jeg siger udtrykkeligt rammer, da Folketinget kun skal skabe de rammer, inden for hvilke højskolerne skal arbejde, og det er de enkelte højskoler, der skaber indholdet med den forskellighed, det også giver.

Måske mere end nogen sinde i vores historie har vi brug for de frie dannelsesskoler, som kan tænde ild i de unges hjerter og hjerner og være arnested for ægte engagement, for fællesskabsfølelse, initiativlyst, iværksætterkultur og ikke mindst fordybelse.

I dag er vi et veluddannet folk. Har vi ikke nået alt det, vi ville? Jo, det har vi på mange

måder, men hvor er vores begejstring henne? Der er stadig væk som i Christen Kolds tid brug for oplevelse og oplysning både i lokalsamfundet, hvor den enkelte hører til, og hvor den enkelte skole ligger, og bestemt også i et større internationalt samfund, som Danmark er en del af.

I over 100 år har der været elever på højskolerne, og de har lært om Danmarkshistorien, men derudover må vi nok også se på, at der er brug for, at eleverne i dag lærer, hvad der foregår uden for landets grænser, og her kommer højskolerne også ind i billedet.

Den enkelte elev oplever på en højskole frihed og kommer til at indgå i et fællesskab, og det er først, når man er i et forpligtende fællesskab med andre, at man oplever, at man også er fri, fordi man selv bidrager som en naturlig del til dette fællesskab. Det er det, man oplever i et kostskolemiljø på en højskole.

Der tales meget om i disse dage, at højskolen er i krise på grund af manglende elever, men det er vel lidt store ord. Det er rigtigt, at der er færre elever, men der er også færre unge i en ungdomsårgang. Der er blevet flere uddannelsespladser, og det tror jeg også, at man fra højskolernes side glæder sig over, og man erkender, at der i stedet for er brug for det, at der er en udfordring i det, vi står i.

Venstre oplever ikke, at vejen frem for højskolerne er, at de skal ud og genfinde ledige bistanndsklienter osv., som i stor udstrækning prægede højskolebilledet i 1980'erne, men højskolen skal derimod placeres som et naturligt tilbud for alle unge. Her har højskolerne altså et unikt tilbud, så der er brug for gåpåmod for højskolerne.

Men der er et problem i, og det er fuldstændig uacceptabelt, at en højskoleelev skal betale 20 gange så meget i egenbetaling som en elev på en daghøjskole, for slet ikke at nævne den ublu konkurrence fra AMU-kurserne. Selv om der blev afsat 15 mio. kr. på finansloven, ville Venstre og De Konservative godt have haft det beløb øget til 25 mio. kr., da Venstre ønsker at skabe lige konkurrencevilkår mellem folkehøjskolerne og de øvrige skoleformer, bl.a. daghøjskolerne, og bruge pengene til at forhøje tilskuddet pr. elev på folkehøjskolerne.

Det er ikke det samme som at trække et sikkerhedsnet ind under alle højskoler. Det vil vi ikke. Det skal trods alt være skolernes evne til at tiltrække elever, der afgør, om de kan over-

leve, men der skal altså være en fair konkurrence mellem det offentlige og de frie skoler.

I redegørelsen er der stillet syv forslag, og jeg vil godt have et otteende forslag med som Venstres, og det er et forslag om et samspil mellem erhvervslivet og de frie skoler.

Hvor speciel kan en folkehøjskole være? Ja, skolerne må gerne være specielle, men det skal være det folkelige, oplysende og almindendannende, der fortsat skal være hovedelementet, og vi er godt tilfredse med fordelingen med de to tredjedele til det almindendannende. I virkeligheden er tingene jo heller ikke så knivskarpe i det daglige.

Venstre ønsker også, at skolerne skal være åbne for alle og ikke oprettet som lukkede tilbud. Det vil efter Venstres opfattelse i den grad være imod hensigten om en fri højskole.

Skal eleverne bo på skolen? Det er jo meget nemt at svare ja på, jævnfør mit tidligere indlæg om, hvilken betydning et kostskolemiljø har for en positiv indvirkning på fællesskab og forpligtethed, og her skal vi ikke være dem, der blander os i, hvordan skolerne tilrettelægger det.

Er de korte kurser rigtig højskole? Ja, det er de. De giver mange mennesker mulighed for at komme på højskole og få en positiv oplevelse ved et kort ophold. Men vi må indrømme, at der i tidens løb har været enkelte uheldige eksempler på, at højskolerne har udbudt aktiviteter, som ligner rene ferieforystelser. Den slags skal staten selvfølgelig ikke give tilskud til, og her vil jeg nok opfordre højskolerne til, at de i deres egen kreds luger ud i den slags misbrug.

Skal der være flere 30-60-årige på folkehøjskolerne? Det ville da være et godt pusterum for mange, og så kan det være til inspiration både for den enkelte og også for erhvervslivet, men det skal vi politikere vel i grunden ikke blande os i. Vi skal give rammerne, og også her må højskolerne selv udfylde dem eventuelt i samarbejde med erhvervslivet.

Hvor lange skal kurserne være?

Ja, her kan det da godt være, at vi skal bløde de nuværende rammer lidt op, men det må aldrig få karakter af, at det kun er korte kurser, der tilbydes. Der skal fortsat være lange kurser med mulighed for fordybelse.

Skal folkehøjskolerne være mere internationale?

Ja, men det er de jo allerede; der kommer mange elever hertil fra andre lande. Men der er også nye tiltag på vej på det område, og dem

hilser vi velkomne. Det sidste nye, vi har hørt om, er, at Østersøhøjskolen nu tilbyder kurser for en moderne form for navere, altså håndværkere, der går på valsen.

Det vil sige, at der fortsat vil være mange nye områder, hvor man kan inddrage det internationale aspekt, og det internationale aspekt vil give en fin blanding af dannelse og folkeoplysning, uden at vi taler om at etablere skoler for specielle grupper.

Skal folkehøjskolerne være en del af det kompetencegivende system?

Med hensyn til formel kompetence er Venstre dybt skeptisk over for at gøre højskolerne til en del af det kompetencegivende system.

Der har altid været en uformel kompetence i form af den personlighedsudvikling, som uddannelsesinstitutionerne har lagt vægt på ved optagelse eller ansættelse, og det ønsker vi ikke ændret, men med en formel kompetence tror vi folkehøjskolerne sælger ud af deres frihed til at bestemme og planlægge indholdet af deres undervisning. Staten vil nemlig inden ret længe begynde at blande sig, og den frihed i folkehøjskolerens hverdag ønsker vi ikke begrænset.

Samarbejdet med erhvervslivet har jeg sat på som det ottende punkt.

Vi tror, fremtidens erhvervsledere ikke kun vil blive udvalgt på grundlag af deres eksamenspapirer, men også ud fra, om de kan indgå i et forpligtende fællesskab og have deres kulturelle og historiske værdier med sig i en større sammenhæng, altså være hele mennesker, og her kan højskolerne være med til at levere varen.

Det punkt ønsker Venstre også med som en dimension i det udvalgsarbejde, der skal i gang, og dermed har Venstre givet et meget positivt tilsagn om, at det udvalgsarbejde nu kan starte.

Venstre ser ikke mørkt på fremtiden for højskolerne. Vi tror på, at den selvransagelse, som højskolerne selv er midt i – sammen med, at vi politisk set er med til at lægge rammerne inklusive de økonomiske vilkår – kan komme til at betyde, at den rigtigt fremtidsrettede højskole også i fremtiden vil kunne stå for de almindelige ting, som højskolen blev oprettet til for over 100 år siden, og at det vil være det, der vil være det bærende ind i det næste århundrede.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Det, der får mig til at bede om en kort bemærkning, er jo, at fru Else Winther Andersen beskæftigede sig med egenbetalingen på folkehøjskolerne og så drog en parallel til daghøjskolerne og AMU-centrene og mente, at der her er en ublu konkurrence mellem dem. Men vi fik ikke Venstres bud på, hvordan problemet skal løses, og det kunne jeg da godt tænke mig at høre lidt om.

Er det et spørgsmål om, at der skal indføres en tilsvarende egenbetaling på daghøjskolerne og AMU-centrene, eller vil Venstre gå den anden vej og have sat egenbetalingen på folkehøjskolerne ned?

Kan vi ikke få lidt at vide fra partiet Venstre om, hvad det er, man vil?

Formanden:

Fru Elsebeth Gerner Nielsen og derefter hr. Aage Frandsen.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Jeg vil gerne sige tak for en god tale, hvori jeg kan genkende meget. Jeg synes, der på mange måder er stor sammenhæng mellem nogle af de tanker, vi har i Det Radikale Venstre om højskolerens fremtid, og noget af det, man gør opmærksom på fra Venstres side, men der også nogle ting, jeg ikke forstår.

Jeg er fuldstændig enig i, at højskolerne skal overleve på at få elever, altså at vi ikke bare kan give højskolerne øgede tilskud, men at højskolerne må overleve på, at de viser sig så dygtige, at de kan skaffe sig elever. Men når jeg hører fru Else Winther Andersen, må jeg spørge mig selv: Hvor skal de elever komme fra? For bistanndsklienter og ledige skal ikke på højskole, siger fru Else Winther Andersen, og fru Else Winther Andersen vil heller ikke have, at højskolerne skal ind i det kompetencegivende uddannelsessystem.

Og samtidig kan vi konstatere, at det er meget nemt for de unge at komme ind på en uddannelse, og desuden er der mange unge, der tager på efterskole. Så det vil sige, at interessen hos de unge for at komme på højskole ikke er så stor, som den traditionelt har været.

Med andre ord: Hvor i al verden skal eleverne komme fra, når vi har højkonjunktur og ledigheden er faldende og man oven i købet

heller ikke ønsker, at de ledige skal have mulighed for at komme på højskole?

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Fru Else Winther Andersen refererede til, at Venstre og De Konservative i et ændringsforslag til finansloven stillede forslag om, at der skulle afsættes 25 mio. kr. ekstra til folkehøjskolerne, og at vi under forhandlingerne fik 15 mio. kr. ind.

Så vil jeg spørge, om fru Else Winther Andersen ikke i den forbindelse er ked af, at Venstre under finanslovforhandlingerne overhovedet ikke inddrog de 25 mio. kr. til folkehøjskolerne.

Venstre gik først og fremmest ind i forhandlingerne med det erklærede formål at sørge for, at SF ikke fik indflydelse, og bragte hverken spørgsmålet om 15 eller 25 mio. kr. ind i forhandlingerne. Men da vi så alligevel kom med i forhandlingerne, lykkedes det os at få 15 mio. kr. ind, og det vil sige, at det heldigvis ikke lykkedes Venstre at holde SF uden for indflydelse, idet det var os, der skaffede de 15 mio. kr., mens Venstre bare valgte at stille sit forslag i Folketingssalen – vel vidende, at det ikke kunne betales.

Er fru Else Winther Andersen ikke skuffet over Venstres forhandlere under finanslovforhandlingerne?

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Allerførst et svar til hr. Poul Erik Dyrhund, der ønsker helt konkret at vide, hvordan vi ønsker at fordelingen af egenbetalingen på højskolerne, daghøjskolerne og AMU-centrene skal være:

Det er jo et af de områder, hvor der i den grad er ublu konkurrence, så jeg synes nok, der er grundlag for, at man i det udvalgsarbejde, der bliver sat i værk, også ser på dét.

Vi vil meget gerne have, at der sker en nedsettelse af egenbetalingen for eleverne på højskolerne, og dér kunne vi jo fint tage nogle af de penge, der bliver brugt både på AMU-området og på daghøjskolerne. Og specielt på AMU-området bliver pengene ikke altid brugt op, og pengene er i og for sig inden for systemet.

Jeg synes, det ville være urimeligt, om vi på forhånd låste os fast under en redegørelsesdebat her i salen, hvor vi ser på højskolerne fremtid og på, hvordan de tackler indholdet i deres undervisning. Og det er ikke bare et

spørgsmål om kroner og øre, for så er det simpelt hen for lavt.

Til fru Elsebeth Gerner Nielsen:

Jeg har ikke sagt, at bistandsklienter og arbejdsløse ikke skal på højskole, for jeg synes i allerhøjeste grad, at alle unge skal have mulighed for at komme på højskole. Jeg sagde, at bistandsklienterne var dem, man i stor udstrækning havde tilrettelagt undervisningen efter i 1980'erne, og i anførselstegn kunne jeg vel også have sagt arbejdsløse. Og det må i dag målrettes således, at elevgruppen bliver meget bredt sammensat, og den vil også blive bredere sammensat, i det øjeblik betalingen bliver lavere, for så vil der være større mulighed for, at alle kan få råd til at komme der.

Jeg tror faktisk, at de unge godt kan få lyst til at komme på højskole, hvis højskolerne forstår at markedsføre de mere bløde værdier, og jeg mener, at de unge ikke altid skal målrette sig direkte mod erhvervslivet med det samme, når de starter på en uddannelse, eller eventuelt kan tage et højskoleophold, når de er færdige med uddannelsen.

Desværre lyser lampen rødt. Så jeg vil bede om ordet på et senere tidspunkt, og så vil jeg gerne svare hr. Aage Frandsen.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Jeg skal også på Fremskridtspartiets vegne ønske denne debat velkommen. Og der er ingen tvivl om, at Fremskridtspartiet har nogle af de samme principper som Venstre med hensyn til, at vi her må gøre, hvad vi kan for at bibeholde dette system, altså folkehøjskolerne.

Men det, jeg gerne vil sige i en venlig bemærkning til Venstres ordfører, er, at med hensyn til eventuelt at overføre penge fra AMU-kurserne til folkehøjskolerne mener vi i Fremskridtspartiet, at netop det element i erhvervslivets skoler hylder vi altså, og vi vil fortsat gøre det. Og jeg mener, at Venstre under de debatter, vi har haft om erhvervslivets vilkår, også har talt om, at erhvervslivets skoler og herunder AMU-centrene skal have de bedst mulige vilkår.

Og da man som bekendt ikke både kan blæse og have mel i munden, vil jeg bare henstille til Venstre at prøve at holde de to ting adskilt. At nogle AMU-kurser altså ikke fungerer optimalt, kan vi godt blive enige om, men så kunne man måske indrette AMU-kurserne på en anden måde.

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Nu vil jeg starte med hr. Aage Frandsen, for jeg vil ikke risikere, at lampen bliver rød en gang til.

Det er rigtigt, at det var SF, der fik de 15 mio. kr. igennem under finanslovforhandlingerne, og jeg kan kun rose SF for, at det lykkedes.

Jeg kan derudover sige, at det ikke er givet, at det var lykkedes under vores forhandlinger at komme frem til målstregen på det område, men det er ikke ensbetydende med, at jeg er skuffet over vores forhandlere, for det er jo vilkårene med hensyn til den slags ting, at der både bliver givet og taget.

Så hvis hr. Aage Frandsen havde håbet på, at jeg ville sige, at jeg er skuffet over vores finanslovforhandlinger, så kan jeg sige, at det er jeg ikke. Men jeg har rost SF.

Dernæst til hr. Jan Kørpe Christensen om AMU-centrene:

Jeg synes ikke, det her skal være en diskussion om, hvorvidt AMU-centrene fungerer eller ikke fungerer. Det, vi skal diskutere her, er højskolerne og højskolernes fremtid. Og vi skal diskutere, hvordan vi kan gøre det bedst muligt for de unge og give så mange unge som muligt mulighed for at komme på højskole og få lov til at deltage i et alment dannende undervisningsforløb og få lov til at opleve sig selv på en anden måde, end man gør i et regulært skole- og uddannelsessystem.

Og dér har vi den modsatte holdning i forhold til den socialdemokratiske ordfører, som sagde, at det var bedre, hvis der var nogle flere, der kunne komme på daghøjskoler eller på folkehøjskoler i dagtiden. Vi ønsker ikke, at folkehøjskolerne skal gøres til nogle daghøjskoler, hvor man bare kan komme om dagen og så tage hjem om aftenen, og hvor man ikke oplever det forpligtende fællesskab.

Formanden:

Ja, det begynder at ligne en højskole, det her, idet der er mange korte bemærkninger: først hr. Poul Nødgaard, så hr. Poul Erik Dyrlund og så hr. Bruno Jerup.

(Kort bemærkning).

Poul Nødgaard (DF):

Nu kan jeg jo ikke henvende mig til den socialdemokratiske ordfører, men skal henvende mig til Venstres ordfører, og det vil jeg så gøre ved at stille dette spørgsmål:

Den socialdemokratiske ordfører, hr. Poul Erik Dyrlund, sagde her fra talerstolen i sit hovedindlæg, at Socialdemokratiet er imod, at arbejdsløse skal kunne komme på højskole, og at Socialdemokratiet er enigt med partiet Venstre heri. Men det synes jeg ikke, det lød til, da fru Else Winther Andersen var på talerstolen, for fru Else Winther Andersen gav udtryk for, at Venstre godt kunne acceptere, at arbejdsløse fik lov at komme på højskole. Det kunne jeg godt tænke mig lige at få sat på plads.

Og for at være lidt mere drilsk kunne jeg så sige til den radikale ordfører, som tilsyneladende også er indstillet på det, at det lader til, at der ikke helt er enighed regeringspartierne imellem om, hvorvidt man kan tage på højskole og samtidig få udbetalt arbejdsløshedsdagpenge.

Et af de centrale problemer ved højskolernes faldende elevtal er jo de kæmpestramninger, der har været med hensyn til arbejdsløses mulighed for, som de kunne engang, at melde sig til et højskoleophold, og jeg synes, de partier, der nu har udtalt sig, skal sætte den sag på plads allerede her i starten af denne store debat om højskolerne.

Formanden:

Så er det hr. Poul Erik Dyrlund. Og i øvrigt er hr. Bruno Jerup, fru Elsebeth Gerner Nielsen og hr. Aage Frandsen skrevet op, og vi beder fru Else Winther Andersen komme ind, hver gang vi har haft to.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrlund (S):

Jeg er fuldstændig enig i, at det, vi skal diskutere her i dag, er folkehøjskolerne, men jeg kan ikke lade være med at sige til fru Else Winther Andersen, at jeg synes, det er lidt mystisk, at man som Venstres ordfører står her på talerstolen og langer ud efter daghøjskolerne og AMU-centrene og så bagefter går herop og siger, at det skal vi for resten ikke diskutere.

Så vil jeg i øvrigt godt slå fast, at i Socialdemokratiet ønsker vi ikke, at folkehøjskolerne skal være daghøjskoler. Der er i lovgivningen i dag mulighed for, at folkehøjskolerne kan optage 15 pct. dagelever, men det gør de ifølge redegørelsen overhovedet ikke.

Vi vil da gerne være med til at se på, hvorfor man så ikke gør det. Det kunne jo være, at der her var en kundekreds, hvis man kan bruge det

udtryk. Det var det, jeg sagde i min ordfører-tale.

Så vil jeg i øvrigt godt sige til hr. Poul Nødgaard, når nu jeg har fået chancen, at det jo er sådan, at hvis man kigger på antallet af folkehøjskoler og antallet af årselever, var der i 1980-81 ungefær 5.600 årselever til 88 skoler. I dag er der 6.100 årselever til ungefær 100 skoler. De ting hænger ikke sammen, og det tyder noget på en manglende tilpasning her.

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Først til hr. Poul Nødgaard om arbejdsløse på højskole: Venstre har været med til at stemme for, at man kun kan få halve dagpenge med på højskole, og det vil jeg gerne slå fast at vi vedgår og ikke vil have ændret.

Det, der er urimeligt, er, at man på daghøjskoler og AMU-centre kan tage sine fulde dagpenge med. Derved skaber vi en ublu konkurrence, og det er det, jeg mener med, at der ligger penge i systemet. Nu tror jeg, det er skåret ud i pap, så jeg heller ikke bliver misforstået.

Heri kunne også ligge et svar til hr. Dyrland, for derved har jeg så yderligere taget op, hvor konkurrencen mellem daghøjskoler og AMU-centre ligger. De unge på en højskole må betale op til over 1.000 kr. om måneden, hvorimod man tilgodeser unge mennesker på daghøjskoler og AMU-centre ved, at de kan tage deres dagpenge med.

Derved er der ikke reel valgfrihed. Man tilgodeser en skoleform, og man har ikke altid villet tage en debat om det. Var det det, de unge reelt havde mest brug for? Var det ikke at blive løftet ud af det lokalområde, de var i, og komme hen og være sammen med unge fra andre dele af landet og oven i købet også fra andre lande?

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Man kan sige, at hvis man alene tog det, fru Else Winther Andersen er inde på, at der skal være lige muligheder og lige adgang for alle til at vælge, om de vil på AMU-center eller på en folkehøjskole, er det sådan set et godt princip.

Men jeg synes, fru Winther Andersen fra Venstre bliver ganske principløs, og det er måske det, der i virkeligheden er kernen i det her, når man ser på, hvordan Venstre forsøger på at løse problemet. Det gør man jo ikke ved at stille et forslag konkret om, at der skal være lige

adgang, at der skal være lige mulighed for f.eks. at tage dagpenge med på højskole, at der f.eks. bliver givet øget tilskud, sådan at man ikke skal betale så meget for at være på højskolerne. Det er ikke svaret.

Nej, det er meget mere smart. Man spørger: Hvordan kan vi så splid i den verden, der handler om AMU-centre, daghøjskoler og folkehøjskoler? Det ville være godt for Venstre, for det kan så splid i regeringen, tror man, og det er det eneste princip, der ligger bag det forslag, som er kommet fra Venstre. Vi kan alle sammen se, at der er en forskel mellem De Radikales og Socialdemokratiets position og Venstres. Venstres eneste princip: principløst.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Nu må vi se, hvor stor forskellen er mellem principperne. Jeg synes måske, det er lidt for tidligt at konkludere.

Et konkret spørgsmål til fru Else Winther Andersen: Jeg er meget enig i, at det i mange tilfælde kan være meget bedre for unge at komme på højskole frem for f.eks. at komme ind på arbejdsmarkedsuddannelserne. Men betyder det, at Venstre vil være med til at arbejde for, at ledige skal have fuld mulighed for at få et højskoleophold ind i deres handlingsplan, og at arbejdsformidlingen og arbejdsmarkedsrådene er med til at finansiere deltagerbetalingen, for det ville jo netop være en måde at sikre reel ligestilling mellem de forskellige uddannelsesinstitutioner på?

Med andre ord: Er det sådan, at Venstre vil være med til at arbejde for, at AF-systemet ligestiller f.eks. arbejdsmarkedsuddannelserne og højskoleophold, når det drejer sig om at udarbejde handlingsplaner for de ledige, herunder ledige unge?

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg vil godt i forlængelse af det, fru Elsebeth Gerner sagde, sige, at i dag er de formelle regler om benyttelse af dagpenge, hvad enten man bruger folkehøjskoler, daghøjskoler eller AMU-centre, ens. Forskellen er deltagerbetalingen. Forskellen er også, som fru Elsebeth Gerner siger, at arbejdsmarkedsrådene ikke benytter sig af folkehøjskoleophold, man vil ikke betale dem.

Derfor er mit spørgsmål til fru Else Winther Andersen for det første i forlængelse af fru

Elsebeth Gerners, om man simpelt hen vil sørge for, at man opprioriterer højskoleophold, ikke ud fra, at man altid skal bruge dem, for det skal man selvfølgelig ikke altid, det afhænger af, hvad den pågældende unge eller voksne har brug for.

Det andet er om det, som fru Else Winther Andersens parti har været med til, nemlig at sørge for, at hvis man tager et sofaophold det første halve år, efter at man er blevet arbejdsløs, er det på fulde dagpenge, men tager man på højskole det første halve år, efter at man er blevet arbejdsløs, er det på halve dagpenge. Vil fru Else Winther Andersen ligestille et sofaophold – og det er på fulde dagpenge naturligvis – med et ophold på en højskole? Er det ikke lige så kvalitativt at tage på højskole som at ligge på sofaen?

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrlund (S):

Jeg vil blot gøre fru Else Winther Andersen opmærksom på, at rent faktisk er det sådan, hvad jeg i øvrigt påpegede i min ordførertale, at personer over 25 år kan tage deres orlovsydelse eller voksenuddannelsesstøtte med, hvis de vil på folkehøjskole.

Fru Else Winther Andersen beskæftiger sig meget med de unge og de unge arbejdsløse. Nu er vi jo i den glædelige situation, at der ikke er ret mange af dem, og jeg tror da, at folkehøjskoleverdenen ville være ilde stedt eller dårligt hjulpet, hvis man fulgte fru Else Winther Andersens tankegang og sagde, at det er de unge og de unge arbejdsløse, vi skal satse på.

Glædeligvis er der ikke ret mange af dem, og det løser ikke folkehøjskolernes problemer bare at sige, at det er de unge, der skal satses på. Jamen der er ingen unge eller meget få unge, vi er nede på ca. 20.000 unge arbejdsløse i dag under 25 år, og dem kan folkehøjskolerne ikke leve af.

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Jeg vil gerne starte med hr. Dyrlund, der siger, at der ikke er ret mange unge, der er arbejdsløse, og det vil jeg give hr. Dyrlund fuldstændig ret i. Jeg vil også give hr. Dyrlund ret i, at det ikke er den lille gruppe unge, der er arbejdsløse, som folkehøjskolerne skal tilrettelægge deres fremtid efter ind i det næste årtusind. Det er fint nok, at vi har fået slået fast, at det er vores to partier enige om.

Derimod får jeg et drillespørgsmål fra hr. Bruno Jerup, som i og for sig ikke var et spørgsmål alligevel, nemlig at vi reelt kun ønskede at så splid i regeringen.

Jamen det her er jo et spørgsmål om holdninger, og Venstre er i al den tid, det har eksisteret, gået ind for den fri skole og for den fri højskole, så der er ikke noget nyt i det, vi siger her.

Fru Elsebeth Gerner Nielsen og hr. Aage Frandsen beskæftiger sig begge meget med ledige på højskole og med AF-systemet.

Jeg har sagt én gang, at den med de halve dagpenge står vi fast på, og for nuværende er det ikke dér, vi mest føler vi skal ændre tingene.

Der bliver derimod spurgt, om ledige under 25 år vil kunne have deres penge med på højskole. Det ønsker vi ikke, men vi vil gerne opfordre arbejdsformidlingen og arbejdsmarkedetsrådene til at se noget mere positivt på, om et højskoleophold kunne hjælpe i en ledighedsperiode. Men ellers ser vi allerhelst, at unge – og specielt snakker vi her om unge under 25 år – slet ikke er ledige i et halvt år.

Det er til hr. Aage Frandsen: Vi ønsker ikke den ændring. Vi vil hellere have, at de unge hurtigere kommer i arbejde, og at de måske finder en udvej for at komme billigere på højskole, så det slet ikke er nødvendigt at være på en sofa i det halve år.

Frank Dahlgard (KF):

Det Konservative Folkeparti står varmt vagt om højskolerne. Det er en del af dansk demokrati, det er en helt speciel del af vores kultur og af vores folkeoplysning. Højskolerne har nogle kvaliteter, som er værd at bevare, men gode højskoler er ikke nødvendigvis det samme, som at vi har mange højskoler.

Der er udbredt tilfredshed med højskolerne. En brugerundersøgelse lavet af Finansministeriet, den bliver lavet jævnlig, viser næsten hver gang, at højskolerne ligger i top med hensyn til brugernes tilfredshed foran alt andet lige fra skattevæsenet til biblioteker, folkeskoler osv. De ligger i top, og næsten alle, der har haft et højskoleophold, anbefaler andre at tage på højskole. Så det er ikke så tosset.

Vi skal stå vagt om højskolen, ikke nødvendigvis om alle de højskoler, der eksisterer, men om højskolernes kvalitet, og vi skal selvfølgelig være årvågne, når golfkøllerne svinges, og tenniskeerterne lyner alt for meget på de korte

kurser. Det er provokerende, og det har ikke en pind med højskole at gøre.

Når der er krise i højskolen nu, som man siger, skyldes det altså, at det går godt i Danmark. Undervisningsministerens glimrende redegørelse, som vi diskuterer i dag, har jo en kurve, en graf, bagest, som viser, at i gode tider er der svigtende tilgang til højskolerne, og i dårlige tider med svigtende beskæftigelse og stigende arbejdsløshed er der god elevtilgang. Og man kan jo ikke begræde, at det går godt i Danmark.

Alle konstruktive fornuftige kræfter kan heller ikke være uenige i, at det finanslovsforlig, som Det Konservative Folkeparti indgik med regeringen for to år siden med virkning fra 1996, som slog til på en konstruktiv måde over for unge under 25 år, og som selvfølgelig har ramt højskolerne på tilgangen, skal ændres, fordi det har givet højskolerne problemer.

Den del af finanslovsforliget har været en tordnende succes, når man ser på ungdomspolitikken. Ungdomsarbejdsløsheden er jo raslet ned, og stort set alle andre lande i Europa må være dybt misundelige over så mange unge, der er i arbejde, og så lille en ledighed, vi har blandt de unge, og det er bl.a. takket være dette forlig.

En positiv udvikling i Danmark og en rigtig politik har altså ført til nogle problemer for højskolen. Det skal man ikke gå hen og græde over, men selvfølgelig er der problemer; små årgange af unge kan man jo heller ikke gøre noget ved, men det giver naturligvis også en mindre tilgang til højskolerne.

Så er der denne konkurrenceforvridning. Der er altså tilbud om uddannelse og ophold af forskellig art, hvor der på forskellige måder ydes flere statspenge dels til selve uddannelsen, dels til livets ophold, og det gør, at højskolerne forekommer at være dyre.

På den anden side: Når et almindeligt 3-4 måneders højskoleophold, altså de lange kurser, koster omkring 1.000 kr. om ugen, er de unge, der tjener penge og går på højskole, jo motive-rede for det. Mulighederne for at tjene pengene og gå på højskole er bedre i dag end nogen sinde, så de, der kommer ind på højskolerne i dag, er hjemmotiverede. Det er ikke nogen, der er henvist af det sociale system eller af arbejdsfor-midlingen, de er hjemmotiverede, og det er noget, der er positivt, hvis man fokuserer på kvalite-ten. Lad være med at se det hele kun fra den sorte side.

Vi har flere højskoler i dag end næsten nogen sinde, og hvis vi skulle komme ned på et tal, der ligner det, vi kendte for 10, 12 eller 13 år siden, ser vi det ikke fra De Konservatives side som nogen ulykke. Det afgørende er, at vi har nogle højskoler, som bevarer den store kerne af positiv værdi, der findes her.

Men der er alligevel en tendens til, at de, der kommer på højskolerne i dag, er dem, højsko-lerne selv har kaldt Formel 1-kørerne, altså en overklasse. Det behøvede ikke være sådan, at det kun skal være dem, der kommer med stu-dentereksamen og er meget dominerende i dag på højskolerne. Det kunne også være andre fra erhvervsskolerne og erhvervsuddannelserne, som tjener penge, som kom på højskoler. Det har måske noget med kultur at gøre, og jeg selv tror ikke, det har så meget med økonomi at gøre.

Men der ligger en opgave i at få alle grupper med, for det er jo en del af højskolens værdi, at de ikke bare er for én eller nogle få samfunds-grupper, men at det er her på højskolen, at unge fra alle samfundslag mødes. Det var jo det, den mandlige del af befolkningen gjorde som værnepligtige, da vi var unge. De kom alle sam-men: høj og lav, tyk og tynd, rig og fattig – alle mulige i samme uniform og så af sted. Det var dybt socialt, og der var en masse positive ting i det. Det er der ikke på samme måde i dag, fordi der ikke er så mange, der bliver indkaldt, men så meget desto mere vigtigt er det, at højskoler-ne får alle samfundslag med.

Så bliver der rejst nogle spørgsmål i redegø-relsen, og det første er: Hvor speciel skal en højskole være? Ja, den skal i hvert fald ikke være så speciel, at det hele ender med at være golfkurser og fritidsaktiviteter og ferieaktivite-ter med statstilskud. Det finder vi dybt forarge-ligt, og vi er fra konservativ side glade for, at Højskoleforeningen har taget fat på de højsko-ler, der ikke kan klare selvdisciplinen og udnyt-ter muligheden for at misbruge nogle gode, rummelige regler.

At helt op til to tredjedele af undervisnings-tiden kan bruges på et enkelt fag mener vi nok er for meget. Hvis man satte det til halvdelen af tiden, som jeg også forstår, at højskolernes tals-mænd mener kunne være rimeligt, var det måske mere hensigtsmæssigt. Men højskolerne skal fortsat være af folkeoplysende og almen-dannende karakter, og de må ikke blive specia-liserede. Folkehøjskolerne skal fortsat være

åbne for alle og skal bestræbe sig på at kunne modtage alle fra alle samfundslag.

Skal eleverne fortsat bo på skolerne? Ja, det synes vi. Man skal fortsætte med de regler, der findes i dag, hvor der jo er dispensationsmuligheder, så enkelte kan komme på, jeg havde nær sagt, ambulante behandling, på dagophold. Men en væsentlig del af højskolens værdi er, at man er sammen døgnnet rundt.

Så er der de korte kurser. Er de det rigtige for højskolerne? Tja, det må ikke udarte, for det er jo netop på de korte kurser, der kører alt det golf- og tennisflip, man får nogle typer ind, som egentlig ikke er interesseret i at gå på højskole. Jeg har erfaret, at der kom folk på Oure Højskole, som gerne ville installeres på hoteller ved siden af og bare komme og spille golf og ellers ikke blande sig med de andre elever, og så er vi altså ude i det helt vilde. Det blev heldigvis afvist, men det er ikke den slags aktiviteter, der skal dominere højskolerne. Fra vores side siger vi klart fra over for disse statsbetalte ferieaktiviteter.

Skal der flere 30-60-årige på højskole? Ja, det ville være en god idé. På den anden side er det jo folk i den erhvervsaktive alder, men kunne man tilrettelægge noget for de 30-60-årige – her tænker vi på lange kurser – ville det selvfølgelig være spændende. Men det skal være noget, der tiltaler den aldersgruppe. I øvrigt er det jo sådan, at de seriøse 30-60-årige, som vil på højskole, kommer på de korte kurser, og derfor skal de korte kurser bevares. De er jo stadig helt domineret af rigtig højskoleaktivitet og ikke al den sport.

Hvor langt skal et kursus være? Det kan vi snakke om.

Skal folkehøjskolerne være mere internationale. Ja! Her synes jeg, at f.eks. højskolen Østersøen i Aabenraa er gået i gang med noget spændende. Man har orienteret sig mod den tyske kultur, og man har orienteret sig mod de baltiske lande. Man kører, kan jeg forstå, på grænsen af nogle regler og har nogle problemer, men jeg synes, man skal se positivt på det arbejde, så skolen får mulighed for at fortsætte med det. Det er vigtigt, at vi får inddraget de baltiske lande, for de er utrolig interesserede i Danmark og Skandinavien og højskolerne. Men det skal fortsat være sådan, at arbejdet på danske højskoler foregår på danske vilkår, og at undervisningen i hvert fald helt, helt overvejende foregår på dansk.

Så er der spørgsmålet, om folkehøjskolerne skal være en del af et kompetencesystem. Nej, det synes vi ikke, og der skal heller ikke gives SU. Fremtiden er ikke, at man bare kan komme med et eksamensbevis; det er ved at være over-and-out. Der spørges ikke, hvad man har af eksamensbeviser, herunder fra en højskole. Der spørges: Hvad kan du? Vi er sådan set ligeglade med papirerne, men hvad kan du? Man kan have fået en masse viden og færdigheder, også fra et højskoleophold, og så tæller det og ikke nogle papirer!

Aage Frandsen (SF):

Jeg vil godt indledningsvis udtrykke glæde ved, at vi har fået denne redegørelse, og at vi har mulighed for en debat her i Folketinget om folkehøjskolerne. I det hele taget var det jo nok ønskeligt, at vi her i Folketinget ud over at interessere os for lovgivning også interesserede os for bredere perspektiver, mere langsigtede ting og mere principielle spørgsmål i stedet for mange af de andre ting, vi bruger eller misbruger vores tid til.

Er den kendsgerning, at der er færre elever på folkehøjskolerne, og at der er folkehøjskoler, der lukker for tiden, et udtryk for, at folkehøjskolerne har overlevet sig selv, og at der er tale om en generel krise? Det er der efter SF's opfattelse slet ikke tale om. Tværtimod mener vi i virkeligheden, at folkehøjskolerne i dag måske mere end nogen sinde har fremtiden for sig, og det vender jeg tilbage til.

Jeg vil godt sige indledningsvis, at en af grundene til, at folkehøjskolerne har færre elever, er noget, som kommer udefra, og som ikke er folkehøjskolernes egen skyld. For det første er der færre i ungdomsårgangene, for det andet kommer der flere ind på videregående uddannelser, for det tredje er det lettere at få arbejde, for det fjerde er der andre og flere tilbud end tidligere, og for det femte har et flertal i Folketinget forringet de arbejdsløses muligheder for at komme på folkehøjskole.

Når jeg mener, at der mere end nogen sinde er gode muligheder for folkehøjskolerne, skyldes det først og fremmest to forhold. For det første viser tallene, at interessen for folkehøjskolerne i virkeligheden er meget stor. Til trods for de mange tilbud, der findes, udgør de selvbetalende unge næsten tre fjerdedele af eleverne på folkehøjskolerne i dag, mens det kun var halvdelen for 2 år siden, og det er som bekendt ikke gratis at komme på højskole. Et beløb på

15.000-20.000 kr. for et 6-måneders-ophold er normalt for mange folkehøjskoleelever, og så må man også tage den indtægt, man mister ved at tage på folkehøjskole, i betragtning. Jeg har regnet mig frem til, at det nok er en 40.000-50.000 kr. netto, så det viser virkelig, at mange unge er indstillet på at yde enormt meget for at få et folkehøjskoleophold. Man kan også sige, at de to ting matcher hinanden fint. Der er kvalitet i det, og de unge vil godt betale, så derfor er det helt misvisende, hvis nogen kunne få den tanke, at folkehøjskolerne eller ideen bag folkehøjskolerne har overlevet sig selv.

For det andet lever vi i en tid, hvor effektiviteten er i højsædet. Mange uddannelser er gennem de senere år undergået ændringer, så de i højere grad er blevet erhvervsrettede, og det medfører efter min opfattelse, at der er brug for et sted, hvor man i højere grad kan dyrke det almene, det dannende og det filosofiske, og hvor man har ret til at tænke frit. I effektivitetens navn har vi mistet meget af det almene element i uddannelserne mange steder. Man har afkortet mange videregående uddannelser, og når man afkorter uddannelser et halvt til et helt år, må man altså miste noget.

I 1971 – jeg ved godt, det er mange år siden, men vi er i hvert tilfælde nogle, der kan huske det tydeligt – afskaffede man filosofikum for alle universitetsstuderende. Det var dengang forbeholdt akademikere, fordi man mente, det gav noget helt specielt. Det gav mulighed for at få en historisk forståelse af filosofisk tænkning og logisk tænkning i det hele taget. Jeg ønsker ikke at genoplive det gamle filosofikum på universiteterne, ligesom jeg heller ikke tror, det kan lade sig gøre at diskutere uddannelsernes længde generelt, men til gengæld mener jeg, at her har folkehøjskolerne deres chance og deres mulighed og en forpligtelse til at udfylde det tomrum, som er opstået.

For det første kan folkehøjskolen give noget af det, som fandtes i det gamle filosofikum, og som desværre altså var forbeholdt nogle få. For det andet kan folkehøjskolerne kompensere for mange de uddannelsesændringer, som er sket i effektivitetens navn, hvor det almene, det dannende, er forsvundet eller i hvert fald begrænset. For det tredje kan folkehøjskolen takket være kostskoleformen give noget helt specielt, og for det fjerde kan folkehøjskolen tilbyde noget i fællesskab, hvor både bygningshåndværkere, HK'ere og studenter finder sammen. Jeg foretrækker, det er folkehøjskolen, der giver

det, frem for at det er under soldatertjenesten, det sker.

Bla. på baggrund af manglerne ved de eksisterende uddannelser bør folkehøjskolen også gøres mere attraktiv, og der mener jeg for det første, det både skal være for dem, der er i gang med uddannelser – både de erhvervsrettede, faglige uddannelser og de videregående uddannelser – og for dem, der ikke er under uddannelse lige nu og heller ikke er i arbejde. For dem, der er i gang med eller på vej ind i en uddannelse, skal det være muligt og attraktivt at tage et folkehøjskoleophold, både før man starter, mens man er i gang, og efter at man har afsluttet uddannelsen.

Da det er dyrt at tage på folkehøjskole, har det jo vist sig, at det fortrinsvis er de ressourcerstærke unge, der besøger dem, og det er selvfølgelig udmærket. Men vi mener også, det er vigtigt, at der bliver mulighed for, at andre kan være der, og derfor skal bl.a. de økonomiske forhold ændres.

For det første mener vi, det er vigtigt, at netoudgiften for selvbetalerne sættes ned, og her vil vi godt gøre os til talsmennesker for, at man giver et slags ekstra SU-klip. Det skal ikke være SU, men noget, det kunne sammenlignes med, og det kunne blive et væsentligt supplement til egenbetalingen. Det betyder ikke, at opholdet skal gøres gratis, men vi mener godt, at prisen kunne sættes ned.

For det andet mener vi, at de arbejdsløse skal have bedre muligheder. Den diskussion har vi allerede haft, og vi mener bl.a., at man i arbejdsformidlingen i højere grad burde se, at vi med folkehøjskolerne har noget, der kan give nogle unge noget. Ikke alle verdens unge, men nogle unge kunne have glæde af et folkehøjskoleophold, og det er et spørgsmål om at erkende værdien deraf fra arbejdsmarkedsrådenes side.

Der har også været en diskussion om urimelig konkurrence skolerne imellem, og jeg mener selvfølgelig, at man altid kan diskutere, om der er ligebalance eller ikke. Men i stedet for at sige, at der skal tages noget fra nogen, så der bliver ligestilling, mener jeg altså, man skal gøre det lidt mere attraktivt for folkehøjskolerne. Jeg er ked af, hvis diskussionen drejer sig om, at man skal slås om de begrænsede ressourcer, fordi krybben er tom.

Ministeren har i sin redegørelse stillet en række spørgsmål om mulige ændringer. Det er vores opfattelse, at en række af de ting, som måske næsten ligger som svar i ministerens

spørgsmål, er rimelige, og vi mener også, at der ikke er brug for de store ændringer af folkehøjskolerne, hverken med hensyn til lange og korte kurser eller de muligheder, der findes. Vi vil dog understrege, at med hensyn til spørgsmålet om det almene i forhold til det specificerede er vi klare tilhængere af at prioritere det almene. Om der skal ske en ændring til fordel for det almene element, vil vi ikke udelukke, men det er ikke noget, vi har afklaret endeligt.

Ministeren har også været inde på, at det internationale præg i højere grad skal tilgodeses. Ja, det giver sig selv, og man kan sige, at der er to gode ting ved det. Den ene er, at der er nogle mennesker fra udlandet, der kan komme på folkehøjskoler, og det kan også være flygtninge eller indvandrere, som kan få glæde af at være der. Når de udlændinge eller flygtninge eventuelt kommer tilbage til deres oprindelige land, har de lært noget om den danske kultur, og hvis vi mener, vi har noget at bidrage med, er det netop en god måde at gøre det på.

Ministeren spørger også, om folkehøjskolerne skal være en del af det kompetencegivende uddannelsessystem, og her er vores svar, at det skal de ikke.

Men jeg mener derimod, det er vigtigt, at det indgår i uddannelsessystemet, at det indgår som en helt naturlig del i det, sådan at det at tage på folkehøjskole, at lære om litteratur, musik og alt det dér, som mange jo ikke har tid til, er helt naturligt.

I den forbindelse vil jeg godt citere direktøren for Dansk Arbejdsgiverforening, Hans Skov Christensen, der netop har vist tænkning ved at se erhvervsliv og folkehøjskole sammen. Han siger i publikationen »Energien i forskelligheden – folkehøjskolerne sidst i 90'erne«:

»Højskolerne sigter på at sætte mennesker i gang med en personlig udvikling. Højskolen vil være et tilbud til den konstante revision af fortidsbindinger og fremtidsdrømme, som ethvert menneske har brug for. Højskolen vil vise mennesker, at der er andre værdier end dem, der er knyttet til penge og succes, og derfor kan et højskoleophold udmærket være med til at skabe en uro og en kritisk sans i et menneske, som måske ikke altid harmonerer med en virksomheds opfattelse eller ønske om totalt engagerede og loyale medarbejdere.«

Det er rart at høre en ledende mand inden for erhvervslivet sige sådan, for det er netop dér, hvor folkehøjskolen kan give noget og netop sætte uro, sætte tanker i gang.

Vi kan fra Folketingets side sørge for, at rammerne er nogenlunde i orden. Vi kan sørge for, at pengene er nogenlunde til stede, og så er det ellers folkehøjskolerne, der skal have frihed til at udfylde disse rammer, sådan at man gør det i gode, gamle Grundtvigs ånd med frihed for Loke som for Thor. Vi skal ikke blande os i, hvordan man gør det.

Jeg har givet nogle ideer til, hvordan jeg tror, folkehøjskolen kan bidrage til, at man kan få et, om man vil, folkeligt filosofikum, at man kan få et livsanskuelsesophold eller et dannelsesophold i ordets bredeste betydning. Det er min opfattelse af, hvad folkehøjskole skal være. Andre kan have en anden opfattelse. Det er en del af folkehøjskolens ånd.

Vi skal herfra sørge for, at rammerne er i orden, så er der andre, der udfylder dem.

Formanden:

Så er der tre korte bemærkninger: hr. Frank Dahlgaard, fru Else Winther Andersen og hr. Poul Erik Dyrland.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Jeg har to spørgsmål til hr. Aage Frandsen, som jo mener, at højskolerne er alt for dårligt stillet i forhold til andre institutioner. Det koster rigtig meget. Vi mener jo også i Det Konservative Folkeparti, at det er blevet for skævt.

Men mener hr. Aage Frandsen, at det kun kan løses ved, at der skal gives mere tilskud til at nedbringe egenbetalingen for folkehøjskolerne? Eller kunne hr. Aage Frandsen forestille sig den situation, at man måske sørgede for at sætte egenbetalingen i vejret på andre voksen- og efteruddannelsesområder? Det vil jo også give en mere lige konkurrence, og så vil det oven i købet spare staten for nogle penge. Det var det ene spørgsmål.

Det andet spørgsmål er: Hvordan stiller SF sig til disse korte kurser, som kører med windsurfing og golf og tennis, hvor det er overklassen, der kan dyrke de dér fritidsaktiviteter, sportsaktiviteter, der er fuldstændig rensset for højskolevitaminer, med statstilskud? Hvordan stiller SF sig til det?

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Det første spørgsmål, jeg gerne vil stille til hr. Aage Frandsen, er sådan set stillet af hr. Frank Dahlgaard, så det vil jeg godt gå med i. Det dre-

jer sig også om at hæve taksten for andre skoler i stedet for at gå den anden vej.

Derimod vil jeg gerne spørge hr. Aage Frandsen: Når man snakker om en form for et ekstra SU-klip, vil hr. Aage Frandsen prøve at forklare, hvordan skolerne så eventuelt ville være stillet? Ville staten ikke gå ind og blande sig i indholdet? Den ville vel være sikker på at få det rigtige for pengene. Vi har jo ikke altid den samme undervisningsminister, og det her er jo ikke noget, vi lovgiver om for 1 eller 2 år ad gangen.

Derudover er jeg glad for at høre, at SF og Venstre er meget i samklang om oplevelsen af, hvor værdifuld højskolen kan være i samspil med erhvervslivet.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrlund (S):

Det, der fik mig til at bede om ordet, var hr. Aage Frandsens citat fra formanden for Dansk Arbejdsgiverforening.

Jeg hørte ikke så godt efter de efterfølgende bemærkninger, så derfor er det, jeg stiller spørgsmålet til hr. Aage Frandsen: Hvordan vurderer hr. Aage Frandsen dette citat omsat i konkret virkelighed? Kendsgerningen er jo, at erhvervslivet har alle muligheder i dag og har haft det i en årrække for at sende medarbejdere på folkehøjskoler på VUC-støtte, voksenuddannelsesstøtten, og på orlov. Er det ikke bare tomme ord? Det er i hvert fald min vurdering af det, arbejdsgiverformanden her fremsætter.

Så fik vi jo – når nu jeg er på talerstolen – afsløret, hvad Venstre ville i forhold til deltagerbetalingerne, og det blev afsløret, at hvis man skulle ligestille disse ting, så skulle der deltagerbetaling på AMU og på daghøjskolerne. Jeg er temmelig sikker på, at selv om man indfører deltagerbetaling på disse områder, løser det ikke folkehøjskolernes problemer. Det er efter min opfattelse noget sludder.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Vi er i SF meget interesserede i, at mange får uddannelse, og at mange får almene ting med under uddannelsen. Derfor er vi tilhængere af, at man ikke har en egenbetaling så høj, at man afskrækker folk. Vi har jo også været med til så sent som i finanslovforhandlingerne at fjerne deltagerbetalingen på AMU-centre, så det ville være helt meningsløst at sige, at jeg vil sætte den op. Jeg vil heller ikke gøre det, men det vil-

le være hyklerisk, hvis jeg sagde, det var det, jeg ville, og det vil jeg heller ikke.

Hvis man sætter egenbetalingen op på hele feltet, betyder det, at der er færre, der kan søge hele feltet. Det er rigtigt, at hvis man sætter egenbetalingen op, så kan man få lige konkurrence, men det er på ringere vilkår for alle. Det er derfor, vi er fortalere for, at man kigger på deltagerbetaling for folkehøjskolernes vedkommende.

I den forbindelse vil jeg sige, at i dag har man jo et kommunalt tilskud, som er frivilligt for kommunerne, og det vil sige, at unge, der bor i én kommune, får et tilskud på måske 4.000 kr. for et 6-måneders-ophold, mens der i nabokommunen ingen tilskud gives. Der kunne jeg godt forestille mig, at det var et fælles, statsligt tilskud, som var ens alle steder, hvor der var bevaret noget egenbetaling.

Staten skal selvfølgelig ikke blande sig. Kommunerne blander sig da heller ikke i, hvad eleverne i den kommune, jeg kommer fra, hvor man giver kommunaltilskud, får ud af et højskoleophold. Man blander sig da ikke i det. Man ved bare, at det er godt at tage på folkehøjskole. Staten skal heller ikke blande sig. Jeg er sikker på, at hvis ulykken skulle indtræffe, at vi fik en undervisningsminister repræsenterende partiet Venstre, så ville det heller ikke ske.

Med hensyn til de korte kurser vil jeg sige til hr. Frank Dahlggaard, at jeg går ud fra, at undervisningsministeren sørger for, at det almene er sikret i henhold til loven i de korte kurser lige så vel som i de lange. Hvis man har korte kurser, som alene har det, som hr. Frank Dahlggaard beskrev, så er det ikke højskoler, og så er det uden for folkehøjskolen. Det er ikke feriecentre, men jeg kan sagtens have det hyggeligt på en folkehøjskole om sommeren i to måneder, hvor der også indgår noget, som minder om ferie.

Med hensyn til direktøren for Dansk Industri, Hans Skov Christensen, er det jo klart, at det er hans synspunkt. Jeg vil i hvert fald appellere til medlemmerne inden for Dansk Industri, altså hans medlemmer, som er arbejdsgiverne: Brug dog folkehøjskolen, brug den! Sæt noget uro i gang i jeres medarbejdere. Det kan godt være, det ikke er det, den enkelte virksomhed synes er det bedste, men det er det, han siger.

Det kan jo selvfølgelig være, det er, fordi han er et stykke væk fra virksomhederne, men det kunne også være, at netop fordi han er et stykke væk fra de enkelte virksomheder, er han en person, der kan tænke visionært, alment, i

bredden, og det synes jeg er rart. Det er desværre sådan i øjeblikket, at man hører meget om effektivitet, effektivitet, effektivitet, penge, penge, penge. Hvor er ånden? Og jeg mener, han rent faktisk siger, vi også skal have ånden med.

Formanden:

Så er det fru Elsebeth Gerner Nielsen som ordfører.

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

At ræsonnere, at føre en samtale, er dybt nødvendigt. Hvis ikke du gør det, havner du i din overbevisnings vold, og du skal vide, at man ikke kan føre nogen samtale med sin overbevisning. Overbevisningen er svanger med tomheden, og ingen af delene kan man føre en samtale med, forklarer hovedpersonen i Kerstin Ekmans nye roman.

At føre en samtale, at lære at lytte til sin modparts argumenter og tillade sig selv at blive klogere og dermed modne argumenter og holdninger, det er det, højskolen nu igennem 150 år har tilført den danske kultur og danskerne. Højskolen har hjulpet os med at gøre den argumenterende samtale til grundstenen i det danske demokrati, og den har bidraget til, at mange højskoleelever har undgået svangerskabet med den tomhed, som den ureflekterede og uargumenterede overbevisning kan ende i.

Men spørgsmålet er, om vi fortsat har råd til at sende de unge på højskole. I regeringens oplæg på uddannelsesområdet i serien »Danmark som foregangsland« kan man læse, at en reduktion af det samlede tidsforbrug i uddannelsessystemet vil betyde en massiv udvidelse af samfundets økonomiske råderum. Ja, hvis vi kunne begrænse de unges samlede uddannelsesetid, ville arbejdsstyrken og beskæftigelsen kunne øges med 40.000 til 50.000 mennesker, kan man altså læse. Og det kunne jo godt med lidt og vilje tolkes på en sådan måde, at et halvt år på en højskole er ren spildtid.

På den baggrund vil jeg gerne understrege, at i Det Radikale Venstre mener vi, at der skal være både tid og råd til at komme på højskole. Effektivitet giver god økonomi, men ikke nødvendigvis et godt samfund. Af samme grund ærgrer det os fælt, at elevtilgangen til højskolerne er faldet. Vi mener fortsat, at det er meget værdifuldt for unge at komme på højskole. Det samme gælder voksne mennesker, som af den ene eller den anden grund har brug for nye

kvalifikationer og et pusterum i en omskiftelig tilværelse, som de fleste i dag må leve med.

Vi bør have mulighed for livet igennem at komme på højskole. Højskolen skal være en del af den livslange uddannelse. Hertil kommer, at skiftet fra industrisamfund til informationsamfund stiller fundamentalt nye krav til arbejdskraften.

For at uddanne sig til en profession og en specifik funktion skal den enkelte medarbejder i dag kunne skifte mellem mange funktioner og måske også helt skifte job og flere gange i livet. Det stiller først og fremmest krav om almene og personlige kvalifikationer. Det viser sig bl.a. i jobannoncernes jobbeskrivelser, hvor nøgleord som omstillingsparathed, fleksibilitet og samarbejdsevne ofte er væsentlige elementer. Med andre ord: Der vendes i de her år op og ned på, hvad erhvervsrettede kvalifikationer er. Personlige kvalifikationer er i dag mindst lige så afgørende kvalifikationer som de snævert faglige. Der er altså al mulig grund til at medtænke højskolen i udviklingen af erhvervslivet og arbejdsstyrkens kvalifikationer.

Derfor forstår jeg heller ikke helt, at nogle så stærkt er imod at give højskolen gode muligheder for at indgå i en opkvalificering af arbejdsstyrken. I virkeligheden kan højskolen som idé gå hen og dø i ren velmenthed. Højskolen må ikke være nyttig for andre end den enkelte selv, siger nogle. Men i næste åndedrag kræver de samme eller andre, at uddannelsessystemet skal være mere effektivt, at de unge skal igennem hurtigere.

I Det Radikale Venstre mener vi ikke, at højskolerne er i krise, men derimod at forholdet mellem højskolen og det omgivende samfund er i krise. På den ene side ønsker mange, at højskolen skal fortsætte med det, den altid har lavet, på den anden side trækker de fleste partiers uddannelsespolitik og visioner for samfundets udvikling borgeren væk fra morgensamling og højskolesang.

Nogle problemer – nogle problemer – for højskolen ville være løst, hvis det offentlige tilskud blev forbedret. Højskolerne er i en vanskelig konkurrencesituation, bl.a. fordi andre skoleformer er økonomisk bedre stillet. Men for Det Radikale Venstre at se er det afgørende problem, at højskolerne mangler elever, og det løser vi ikke alene med flere penge, men ved at give flere mennesker mulighed for at bruge højskolen.

Som det er nu, gør arbejdsformidlingen det så at sige umuligt for ledige at komme på højskole. Det er meget vanskeligt at få et højskoleforløb ind i sin handlingsplan. Hertil kommer, at de mange og lette muligheder for ungdommen for at komme ind på de forskellige uddannelser gør højskolen til en mindre oplagt valgmulighed for den enkelte unge, hvoraf en del også har været på efterskole.

Vi ønsker, at højskolen skal være for alle, for unge, voksne og ældre. Derfor foreslår vi følgende initiativer, som vi håber kan indgå i overvejelserne om højskolernes fremtid:

For det første skal der iværksættes et forsøgs- og udviklingsarbejde med henblik på at udvikle højskolen i forhold til de problemstillinger, som trænger sig på, f.eks. indvandrer- og flygtningespørgsmålet, miljøproblemerne, internationaliseringen og globaliseringen og dens konsekvenser for vores nationale identitet. Der skal dels gives mulighed for at få dispensation fra den eksisterende lovgivning og dels afsættes økonomiske midler til formålene. Erfaringerne skal indsamles, og det kan f.eks. være af den arbejdsgruppe, som undervisningsministeren foreslår nedsat, så de eventuelt kan danne grundlag for en ny højskolelov. Noget af det, som jeg synes man skal vurdere, er, om det er muligt at lave både rigtig og god højskole med kurser af mindre end 20 ugers varighed.

For det andet ønsker vi, at der iværksættes forsøg, som gør det muligt at få et højskoleforløb godskrevet som en del af et uddannelsesforløb, og i en sådan sammenhæng skal den enkelte unge kunne tage sin SU med. Jeg siger ikke, at det her skal være permanent, men lad os dog prøve som et forsøg at give unge mulighed for at få et højskoleforløb godskrevet i eksempelvis en videregående uddannelse.

For det tredje ønsker vi, at ledige skal have langt bedre mulighed for at få et højskoleophold godkendt som en del af deres handlingsplan.

For det fjerde skal de ekstra midler, som vi nu har på finansloven, fordeles på en sådan måde, at institutionstilskuddet kommer til at vægte relativt mere end taxameterstilskuddet. Det gør skolerne en lille smule mindre følsomme over for svingninger i elevtallet.

For det femte skal der kunne gives undervisningstilskud til højskoleforløb, som indgår i den frie ungdomsuddannelse.

For det sjette skal der gives bedre mulighed for at gøre højskolen brugbar for elever med

særlige behov. Jeg tænker ikke mindst på de sent udviklede.

Endelig vil jeg gerne opfordre til, at højskolen selv er meget opmærksom på nødvendigheden af at debattere, hvad der er højskole, og hvad der ikke er højskole, også når vi snakker om de kortere forløb. Højskolen må og skal byde den rå individualisme modstand og ikke lade sig æde af den, for så ender det med, at højskolen bliver svanger med tomhed. Navlepilleri hører ikke hjemme på højskolen – heller ikke på højskolen, skulle jeg måske sige.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Det er til fru Elsebeth Gerner Nielsen, som ærgrede sig over, at årselevtallet er faldet. Den ærgrelse kan jeg da godt dele, men er det sådan, at fru Elsebeth Gerner Nielsen fuldstændig har overset de faktorer, der er årsag til det her, og som andre ordførere i øvrigt har været inde på, nemlig færre unge, mere beskæftigelse og faldende arbejdsløshed? Det håber jeg ikke.

Så er der spørgsmålet om, at det er umuligt for ledige at komme på højskole. Jeg har efterfølgende siddet og tænkt lidt på, om der skulle være lovgivningsmæssige barrierer, der forhindrer det. Er der det? Det mener jeg egentlig ikke at der er. Jeg kan i hvert fald ikke komme i tanke om det, og det ville jeg da godt have et bud på.

Så er der spørgsmålet om det radikale synspunkt, hvor man ønsker at gøre et højskoleophold, sådan forstod jeg det i hvert fald, til en formel del af en kompetencegivende uddannelse. Der kunne jeg godt tænke mig at få at vide, om fru Elsebeth Gerner Nielsen er vidende om, hvorvidt man i højskoleverdenen er parat til at acceptere, hvis det skal være et sådant formelt led, at der så kommer styr på indholdssiden, og at andre kommer og blander sig i, hvad indholdet af dette højskoleforløb skal være. Hvordan ser man på det i højskoleverdenen? Jeg ved det ikke, men det kan være, at fru Elsebeth Gerner Nielsen kan give et bud på det.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Man kan sige, at det i hvert fald er nye ord fra Det Radikale Venstre i dette spørgsmål. Jeg sidder tilbage med det indtryk, at hvis man nu forestillede sig, at det, som fru Gerner Nielsen lancerer, ganske vist som et forsøg, der ligesom skal afsløre osv. – det tyder måske på, at selv

De Radikale er bange for deres egen tale – faktisk blev ført ud i livet, sådan som fru Gerner Nielsen har lagt det frem her, og som jeg også har hørt ved en anden lejlighed, kan jeg ikke se andet, end at konsekvensen i realiteten er en afskaffelse af højskolebegrebet.

Det er også fair nok, men så må man da sige det. Det er sådan set et ret interessant nyt standpunkt fra De Radikales side, men det er man nok bange for at sige, så derfor nøjes man med at lave det sådan i to eller tre trin, så vi kan få det ind som nogle internat-AMU-kurser og en udvidelse af det almindelige kompetence-system. Jeg synes, det kan få ret vidtrækkende konsekvenser.

Så sagde fru Gerner Nielsen også i starten, at det jo handlede om at blive klogere, og jeg kan forstå, at De Radikale har indset, at den aftale, som man lavede med De Konservative og Venstre tilbage i 1995 for finansåret 1996, er en kæmpe skandale i forhold til folkehøjskolerne.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Tænk, at man skulle opleve pludselig at befinde sig i en situation, hvor man er enig med Enhedslistens ordfører i et spørgsmål og det, der ligger bag. Mit spørgsmål til fru Elsebeth Gerner Nielsen er, om hun har sit parti, sin folketingsgruppe bag sig, når hun kommer med disse holdninger og disse forslag, som jo indebærer, at man vil gøre højskolen til en slags social institution, og det hele skal være tilskudsbase. Ja, jeg spørger bare.

Er fru Elsebeth Gerner Nielsen ikke klar over, at den danske uddannelsesstøtte, SU, er langt den højeste i hele verden, og at uddannelsesstøtte er udbredt til flere unge og til flere uddannelser end i noget andet land i denne verden? Nu skal det altså udbredes yderligere. Er der virkelig dækning i det radikale parti og folketingsgruppe for den tilskudstænkning og den socialklientgørelse af højskolerne, som fru Elsebeth Gerner Nielsen gav udtryk for?

Formanden:

Nu har fru Else Winther Andersen en kort bemærkning. Så får fru Elsebeth Gerner Nielsen lidt mere tid til at svare, og så går vi videre med hr. Jan Kjøpke Christensen som ordfører.

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Jeg vil sige til fru Elsebeth Gerner Nielsen, at det i Venstres og mine ører var en lidt mærkelig blanding af en ordførertale. Det ene øjeblik taler fru Elsebeth Gerner Nielsen om statslig styring og i næste omgang om frihedsbegrebet.

Jeg blev lidt forundret, og jeg vil jeg gerne have udbygget, hvad der menes med, at det ikke er højskolen, der er i krise, men det omgivende samfund. Det er da i hvert fald at ville noget med begge hænder på én gang. Når vi snakker om en blanding af statslig styring og frihedsbegrebet, fatter jeg simpelt hen ikke, at det er en bred radikal tankegang, hvor der altid på de frie skolars vegne grundlæggende er blevet talt om frihedsbegrebet og ikke styring. Jeg mener, der var styringsmekanismer i mange af de ting, der blev talt om her.

Helt konkret vil jeg også gerne spørge om, hvad der menes med at lave specielle højskoler for sent udviklede. Ønsker De Radikale at lave højskoler for rødhårede og sent udviklede og andre specielle grupper?

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Til hr. Poul Erik Dyrland: Nej, der er ikke umiddelbart nogle lovgivningsmæssige barrierer for, at ledige kan komme på daghøjskole, men der ligger nogle vejledninger rundt om på arbejdsformidlingerne, som i hvert fald kan tolkes på den måde, at et højskoleforløb er noget, der kommer meget langt nede i rækken. Jeg tror, de fleste her kan skrive under på, at det er meget svært for ledige at få et højskoleforløb ind i deres handlingsplan, men jeg håber da, at Socialdemokratiet vil være med til at arbejde for, at det bliver lettere.

Så var spørgsmålet, om højskolerne ville kunne acceptere, at de skal til at dokumentere, hvad de laver. Det ved jeg ikke om højskolerne kan. Det er ikke, fordi jeg er bange for min egen tale, men det er, fordi jeg ikke er sikker på, om det her er en god idé, og jeg er også sikker på, at der er mange højskoler, der ikke vil bryde sig om den tanke. Men jeg mener, at de, der kan lide det, skal have mulighed for at gå ind og lave en dokumentation for det, de laver, og så lade det indgå i et uddannelsesforløb, hvor den enkelte unge kan vælge et højskoleophold frem for et modul f.eks. på en læreruddannelse på et seminarium eller et universitet, uden jeg dermed har lagt mig fast på, hvor det skal være.

Jeg mener selvfølgelig, at det må være de enkelte højskoler og også de enkelte uddannelsesinstitutioner, der selv er med til at vurdere, hvor vi skal forsøge det her, og om vi overhovedet skal forsøge. Jeg mener ikke, at vi tager noget fra hverken højskolen eller fra de øvrige uddannelsesinstitutioner – og nu fortaler jeg mig, for jeg mener ikke, at en højskole er en uddannelsesinstitution – men jeg mener, at et højskoleforløb kan vægte lige så meget og give den enkelte elev akkurat lige så meget og måske mere, end man får ud af alene at være på en traditionel uddannelsesinstitution, og det vil jeg gerne give nogle bedre muligheder for.

Til hr. Bruno Jerup: Jeg er ikke enig i, at det forslag, som jeg kommer med her, betyder, at folkehøjskolen forsvinder som begreb. Jeg er meget overrasket over, at hr. Bruno Jerup udlægger det på den måde.

Til hr. Frank Dahlgaard: Jeg kan ikke se, at man bliver et socialt tilfælde, fordi man får SU. Så er der virkelig mange af dem, må man sige. Jeg kan heller ikke se, at man bliver et socialt tilfælde, fordi man får dagpenge. Det, der gør én til et socialt tilfælde, er, at man ikke får lov til at yde, og at man ikke får lov til at uddanne sig og bruge sine kvalifikationer. Det er det, jeg synes, der skal gives langt bedre muligheder for end nu.

Til fru Else Winther Andersen: Jeg har ikke sagt, at det omgivende samfund er i krise. Jeg har sagt, at forholdet mellem højskolen og det omgivende samfund er i krise, og det mener jeg. Jeg mener, at på den ene side siger man – og det gælder også Venstre – at man gerne vil have, at højskolen skal fortsætte, som den altid har gjort, men på den anden side kan man se visionerne om, hvad der i øvrigt skal ske i samfundet, nemlig at det skal gå så hurtigt som muligt, og vi skal have de unge så hurtigt igennem uddannelsessystemet, som vi overhovedet kan. Det gør, at det bliver meget vanskeligt at finde nogle unge, der kan få tid til og også økonomisk mulighed for at tage på højskole.

Derfor er vi nødt til at se på, hvad det er, vi vil med højskolen i fremtiden, og her mener jeg, der vil være alle muligheder for at gå ind og bruge højskolen aktivt i forhold til bl.a.

erhvervslivet og også i forhold til de øvrige uddannelser, og det uden at højskolen behøvede at ændre et komma.

Det var så til det andet i fru Else Winther Andersens indlæg om, at jeg ville røre ved frihedsbegrebet. Jeg ønsker ikke at røre ved høj-

skolernes frihedsbegreb, aldrig. Højskolerne skal have lov til at lave højskole, som de har lyst til at lave højskole. Jeg mener, at det, der foregår ude på højskolerne, har mange flere brug for end dem, der har mulighed for det i øjeblikket.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Det var noget af et tilbagetog, som fru Elsebeth Gerner Nielsen her kom med set i forhold til ordførertalen.

Jeg er glad for at konstatere, at man i Det Radikale Venstre er klar over, at hvis folkehøjskolerne skal være et led i de kompetencegivende uddannelser eller skal have en formel kompetence, kommer højskolerne til at opgive netop den frihed, som fru Elsebeth Gerner Nielsen efterfølgende stod og talte så meget for, for det er jo konsekvenserne af det her. Men jeg er glad for at konstatere, at det ved man godt i Det Radikale Venstre.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Så har vi en lidt forskellig opfattelse af, hvad frihedsbegreb er for noget. Jeg mener ikke, man opgiver sin frihed, fordi man dokumenterer, hvad man laver, men jeg siger netop også, at det her skal være et forsøg, og at det skal være de højskoler, som har lyst til det, der skal være med i det.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Det kan godt være, at vi har en forskellig opfattelse af ordet frihed. Det, som jeg synes er det centrale her, er, at skal en højskole være et led i det formelle kompetencesystem, så er der altså andre, der kommer og vil have indflydelse på indholdet i undervisningen og indholdet i de aktiviteter, der skal foregå. Konsekvensen af, at man vil gøre det her til et led i f.eks. en erhvervsuddannelse, er, at der andre, som vil have en mening om, hvordan indholdet skal være. Jeg er temmelig sikker på, at folkehøjskolerne ikke vil give den frihed fra sig.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Det skal de heller ikke. De har netop frihed til selv at vælge, om de vil være med eller ej, og de skal også selv være med til at bestemme, hvordan dokumentationen skal være. Det vil sige, at

det er højskolen alene og samtalen mellem højskolerne, der skal være afgørende for, om man overhovedet går ind i forsøgsarbejdet, og også afgørende for, hvor langt man vil gå i dokumentationen.

Der er nogle erfaringer fra Norge på området, og der er mange højskolefolk, der mener, at de forsøg, man har gjort i Norge, ikke er noget at råbe hurra for, men måske kunne vi finde en anden vej i Danmark.

(Kort bemærkning).

Anne-Marie Meldgaard (S):

Jeg er faktisk meget glad for den måde, hvorpå fru Elsebeth Gerner Nielsen ligesom hæver stemmen for at fastholde den frihed, der er i højskolerne.

Hvis vi nu skal have en kompetencegivende uddannelse ind i højskolesystemet, kunne jeg godt tænke mig at vide, hvordan fru Elsebeth Gerner Nielsen havde forestillet sig, at merit skulle tilrettelægges i forhold til det øvrige uddannelsessystem. Hvem skal bestemme, hvad et højskoleophold giver af merit i forhold til de øvrige uddannelser og de øvrige uddannelses indhold?

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Vi får præcis de samme problemer, som vi har alle andre steder, når vi taler om merit. Men man er jo i Undervisningsministeriet i forvejen ved at forsøge at lave et meritssystem, hvor man skal finde ud af, hvor mange points forskellige uddannelsesmoduler kan give. Derfor har jeg ikke noget færdigt svar på, hvordan man gør det her, men jeg er sikker på, at de erfaringer, vi får andre steder fra, også kan bruges i forhold til højskolerne.

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Det er alligevel fantastisk at høre den radikale ordfører i den grad sælge mere og mere ud af højskolernes frihed – både højskolerne samlet og højskolerne individuelt.

Hvis man laver sådan nogle forsøg med, at de kan give kompetence, hvad kommer der så ud af det? Jo, man vil stille krav om et kontant indhold. Hvilken garanti er der for, at man ikke efter sådan et forsøg, der ellers er fint nok, stiller de samme krav til alle folkehøjskoler, så vi fra statens side er helt sikker på, at vi kan styre

dem, og så er vi helt sikker på, at vi ved, hvordan indholdet er?

Jeg må gentage, at det er fantastisk, at det er De Radikale, der sælger ud af det, og jeg må gentage fra min ordførertale: Vi er meget, meget skeptiske over for det kompetencesystem.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jeg vil fortsætte i fru Else Winther Andersens spor, for fru Gerner Nielsen sagde også tidligere, at det skulle være muligt at bygge det op på den måde, at nogle måske fik lov til at lave kompetencegivende uddannelser på folkehøjskoler, som var meritgivende.

Men kan fru Gerner Nielsen ikke forestille sig, at i den situation, hvor man har en opdeling af folkehøjskolesystemet, hvor man på den ene side af gærdet har en skole, der kan levere en kompetencegivende uddannelse, som fører videre ud i systemet, og på den anden side en folkehøjskole, der ikke har det, men insisterer på den gamle, den oprindelige folkehøjskoleånd, vil de to stå ganske, ganske, ganske svært i forhold til hinanden, og at det vil være den endelige død for de få, der måtte blive tilbage?

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrlund (S):

Det var jo noget af en nyhed, fru Elsebeth Gerner Nielsen slap ud her fra talerstolen: at man i Undervisningsministeriet er ved at lave et nyt meritssystem, altså et alternativ til det meritssystem, som vi kender i dag i forhold til erhvervsuddannelser osv. Det er jeg ikke bekendt med.

Jeg er til gengæld informeret om, at man er ved at lave et parallelt kompetencesystem, som efter min opfattelse ikke har noget med et meritssystem at gøre. Det er i hvert fald to meget forskellige ting. Det arbejder man altså på. Om det nogen sinde bliver vedtaget, ja, det vil tiden vise, men det har ikke noget med merit at gøre.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Nu har jeg tre korte bemærkninger. Jeg går ud fra, at fru Gerner Nielsen gerne vil ind nu, så det får hun lov til.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Jeg må sige, at jeg synes, at min ordførertale er blevet vendt en lille smule på hovedet.

Det, jeg er kommet med, er et forslag om, at højskoleelever skal have mulighed for som et forsøg at få godskrevet et højskoleforløb som en del af en uddannelse. Og det får nogle ordførelse til at mene, at det griber så fundamentalt ind i skolernes frihed, at vi aldrig nogen sinde kan leve med det. Jeg synes da, at det må komme an på en prøve. Det kan da ikke passe, at man opgiver den tanke på forhånd og siger, at det her vil få så store konsekvenser for højskolernes frihedstradition, at det ikke kan lade sig gøre!

Hvis man ser på undervisningsministerens redegørelse, så er det jo sådan, at der er uddannelsesinstitutioner, som allerede nu tillægger et højskoleophold værdi, og der står i redegørelsen, at »de hidtidige ordninger, hvorefter et højskoleophold kan godskrives, har således ikke haft indflydelse på skolernes frihed« – det har man i al fald ikke kunne se indtil nu.

Men jeg er fuldstændig enig i, at skolerne skal have deres frihed, dvs. at de selv skal være med til at bestemme, hvordan kursustilbudet skal se ud.

Til hr. Poul Erik Dyrland: Jeg synes ikke, at vi skal stå her og strides om, hvad det er, der bliver lavet i Undervisningsministeriet. Det er vi jo begge klar over. Og jeg mener, at de erfaringer, vi får fra det parallelle kompetencesystem, ville man også godt kunne bruge, når det drejer sig om at se på, hvordan vi fremover skal vurdere et højskoleophold.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

For et godt stykke tid siden bad jeg om ordet for en kort bemærkning, og jeg frafaldt igen, fordi mit ordførerskab kommer lige om lidt. Men jeg bliver nødt til for ligesom at få et par ord med i den her debat at bede om denne korte bemærkning. Det tager jo åbenbart tid i dag, og det siger jo noget om, hvor engagerede vi folketingspolitikere kan være, når det gælder et så vigtigt emne, som vi taler om i dag.

Jeg må sige, at jeg trak som Fremskridtsmand en del på smilebåndet, da jeg hørte en diskussion imellem en socialdemokrat og en radikal om, hvordan frihedsbegrebet, den personlige frihed osv., skulle forstås. Mig bekendt har der ikke været stor forskel hidtil, så det kan være, der ligesom er ved at ske noget nyt i dansk politik. Denne debat har da i hvert fald medført, at vi så kan se frem til noget, der måske er positivt i den politiske verden.

Jeg må sige, at jeg for en gangs skyld er enig med De Radikale i, at folkehøjskolen har haft reel kompetence i 150 år, så det er ikke noget nyt. Der er jeg faktisk enig. Når man f.eks. ser på sygeplejerskeuddannelserne, eller hvad ved jeg, så ses der selvfølgelig på, om vedkommende har været på folkehøjskole eller ej, og derfor har den allerede nu reel kompetence. Så dér er jeg altså enig i det, som netop også bliver skrevet i notatet fra Foreningen for Folkehøjskoler: at der er en reel kompetence i folkehøjskolesystemet. Og det synes jeg er positivt.

(Kort bemærkning).

Anne-Marie Meldgaard (S):

Jeg skal spørge fru Elsebeth Gerner Nielsen, om hun ikke kan se en fare for højskolerne, hvis man ligesom får flere og flere højskoler til at indstille dele af deres undervisning i forhold til den frie ungdomsuddannelse for at fastholde de unge i systemet. For mig at se vil der kunne være tale om en ny gruppe, hvor vi ser en gentagelse af det, der er en af årsagerne til, at der er svigtende elevtal i dag – altså ligesom vi så det på dagpengeområdet, hvor mange på dagpenge kom på højskole i en periode, hvor der var stor ledighed.

Jeg har en formodning om, at flere unge vil komme ind på de ordinære uddannelser, og derfor er der som sådan ikke grundlag for, at netop højskolerne vil udbyde flere og flere fri ungdomsuddannelser.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg opfattede egentlig ikke fru Elsebeth Gerners indlæg, sådan som andre ordførere har gjort det, nemlig som så revolutionerende i forhold til højskoleverdenen. Derfor vil jeg godt spørge mere præcist om, hvad det var, der blev sagt, eller hvad det var, jeg skulle forstå.

Vi har i øjeblikket, som det også er blevet sagt, kompetence i folkehøjskolerne pr. automatik, ved at nogen siger, at de godkender det – f.eks. til visse videregående uddannelser – og ved at højskolerne bruges som en del af den fri ungdomsuddannelse.

Tror fru Elsebeth Gerner ikke, at det er nødvendigt at sige, at det alene er den tænkning, der bygges videre på? Altså sige, at højskolerne – folkehøjskolerne – har noget, og at det er dem, der laver det. Er der så nogen, der vil bruge det, kan de tage det. Man skal ikke begynde at indrette folkehøjskolerne efter det, andre ste-

der vil godtage, og de skal ikke godkende det; man skal simpelt hen gøre, som man gør, når det drejer sig om de videregående uddannelser.

Jeg har yderligere et spørgsmål i forhold til det oprindelige indlæg. Det er spørgsmålet om særlige folkehøjskoler for sent udviklede. Tror fru Elsebeth Gerner Nielsen ikke, at det er rigtigst at sige, at det glimrende tilbud, som kunne laves, skal laves som et folkehøjskolelignende tilbud og ikke som en decideret folkehøjskole? For hvis man begynder at lave folkehøjskoler for den gruppe og den gruppe, så bryder man med ideen, men ideen som sådan kunne jo godt overføres til et lignende tilbud.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

For at tage det sidste først. Jeg mener ikke, at vi skal lave højskoler, hvor der kun kan komme særlige grupper. Men jeg synes, at vi skal gøre os umage med, at særlige grupper har rimelig god adgang til højskolerne, at handicappede har nem adgang til højskolerne, og også at der bliver givet plads til f.eks. de sent udviklede på de eksisterende højskoler.

Derudover tror jeg, at der er nogle grupper, som hr. Aage Frandsen gør opmærksom på, der har brug for et særligt tilbud, men jeg er også stærkt i tvivl om, om det er noget, vi skal have inden for højskoleloven. Det er vigtigt, at vi holder fast i, at højskolen skal være alment folkeoplysende, og at den skal være for alle.

Så til fru Anne-Marie Meldgaards spørgsmål: Om jeg ikke er nervøs for, hvis der er flere unge, der kommer ind på højskolerne, at de kommer til at hænge fast i systemet. Jeg får her nærmest en sammenligning med den fri ungdomsuddannelse. Her må jeg sige, at jeg slet ikke har den opfattelse, at det med at komme på højskole er spildtid. Jeg mener, at alle grupper i samfundet har fantastisk godt af at komme på højskole, og at samfundet i øvrigt også har brug for, at mange kommer på højskole.

Så til hr. Aage Frandsens spørgsmål om det kompetencegivende. Jeg er glad for den debat, vi her har fået om det emne. Jeg er også selv opmærksom på, at der selvfølgelig er problemer forbundet med det i det øjeblik, vi bare gav los og sagde, at alle højskoler uden videre kunne gå ind og fungere i forhold til det etablerede uddannelsessystem. Men jeg er også sikker på, at vi kunne høste nogle erfaringer af et forsøgsarbejde, som kunne bruges i den videre planlægning.

Hr. Aage Frandsen var selv i sit indlæg inde på filosofikum, det, at man tidligere havde filosofikum rundt om på de forskellige universitetsuddannelser. Det er jo sådan set lidt underligt, at filosofikum er forsvundet, og man kunne forestille sig, at netop et højskoleforløb kunne gå ind og erstatte med noget, der lignede filosofikum på de videregående uddannelser, sådan at man i stedet for at tilbringe et halvt år på et universitet tilbragte et halvt år på en højskole. Dermed fik man fællesskabet og den forpligtelse, der ligger i at indgå i et højskoleforløb, med ind i sit videre liv.

(Kort bemærkning).

Anne-Marie Meldgaard (S):

Når jeg nævnte den fri ungdomsuddannelse, var det faktisk ikke et spørgsmål om, hvad de unge mennesker havde godt af eller ej, for jeg mener også, at alle unge mennesker har godt af et højskoleophold. Min bekymring er faktisk mere i forhold til skolerne, altså det, at man ved at åbne op på den her måde måske kunne lokke flere skoler til at udbyde forløb, som decideret henvendte sig til unge mennesker på den fri ungdomsuddannelse for at fastholde de unge i højskolemiljøet.

Jeg er bange for, at det vil give bagslag. Vi kunne netop drage en parallel til, at elevtallet falder i det øjeblik, der måske ikke er den store tilgang til de frie ungdomsuddannelser, fordi de unge går i gang med en ordinær uddannelse, og den parallel, jeg tog i brug her, var mere til, at vi ser en faldende tilgang af dagpengemodtagere, fordi der er kommet flere i arbejde.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Jeg må sige, at jeg ikke helt forstår analysen, men dog så meget, at det altså er skolerne, der kunne komme i en kriselignende situation, i det øjeblik de unge igen skulle ud og lave noget andet.

Men jeg synes ikke, at parallellen til ledige på dagpenge holder, for man kan sige, der er én stor grund til, at der er færre ledige, der i dag kommer på højskole, og det er selvfølgelig, at beskæftigelsen er stigende. Men derudover har der jo også været nogle andre barrierer, som har gjort det vanskeligt for ledige at komme på højskole. Dem har jeg så foreslået, at vi skulle prøve at se på, og det kan jeg også forstå, at Socialdemokratiet og andre, bl.a. Venstre, er enige i, at vi skal se på.

Herudover mener jeg egentlig også, at der er nogle barrierer for, at unge kan komme på højskole, og jeg mener også, at vi kan bruge en vifte af forskellige muligheder, som kunne sikre, at unge igen fik gode muligheder for at komme på højskole, og jeg opfordrer til, at vi benytter os af dem.

Tredje næstformand (Margrete Auken):
Så er det hr. Jan Kørpe Christensen som ordfører.

Jan Kørpe Christensen (FP):

Fra Fremskridtspartiets side må vi sige, at vi er glade for denne debat om folkehøjskolerne, og også som en af dem, der selv har benyttet sig af systemet, må jeg sige, at jeg meget hylder ideen med folkehøjskolerne.

Det er klart, som nogle også har været inde på, at denne redegørelse fra undervisningsministeren skal skabe klarhed og rammer med hensyn til det fortsatte system inden for folkehøjskoleområdet, men det er vigtigt for os i Fremskridtspartiet, at det er folkehøjskolerne, der skal udfylde disse rammer, hvilket også andre har været inde på.

Definitionen af kravet til folkehøjskolerne er som bekendt, at lovgivningen giver frit emnevalg, forudsat at der er tale om en folkelig oplysning af almindennende karakter og at kurserne er åbne for alle, som opfylder aldersbetingelserne.

Folkehøjskolerne har været et positivt særkende ved det danske uddannelsessystem i næsten 150 år og har igennem hele denne periode forstået at tilpasse sig den skiftende målgruppe og efterspørgsel, vel at mærke uden at hovedsigtet om folkelig oplysning og almindennende karakter er blevet sat over styr.

Når vi ser på redegørelsens centrale punkter, er det følgende:

Dels svinder højskolerne oprindelige/normale målgruppe ind, i takt med at der bliver færre og færre unge, og dels medfører det nuværende undervisningssystem, at de grundlæggende skolefag kun har underordnet betydning for højskolerne.

For det andet har samfundsudviklingen gjort os flerkulturelle og mere individualistiske, og der tilbydes mange muligheder, ikke mindst uddannelsesmæssigt. Det giver os muligheder, som tidligere generationer ikke havde. Højskolens oprindelige idé om en skoleform for det

folkelige fællesskab rettet mod ungdommen er umoderne, kunne man sige.

For det tredje er det sådan, at højskolerne derfor skal til at tilpasse sig, uden at det går ud over målsætningen.

Der lægges også op til grundlæggende ændringer i lovgivningen. Målgruppen skal omfatte alle, der kan bruge højskolen, og altså ikke kun de unge. Det gælder ikke mindst mennesker med utilstrækkelig uddannelse og mennesker, der er marginaliserede eller på vej til at blive det. Desuden skal højskolen være tilgængelig for alle erhvervsgrupper. Sigtet er, kan vi se, at mennesker med vidt forskellig baggrund kan udveksle meninger og holdninger i et fællesskab med andre.

For det fjerde er det således, kan vi se i redegørelsen, at folkehøjskolen desuden kan være et godt barometer, som man udtrykker det, på nye tendenser.

Og for det femte foreslår regeringen derfor, at der nedsættes et udvalg, som skal se på tilskuds-betingelserne og vurdere erfaringerne på baggrund af det forsøgs- og udviklingsarbejde, der allerede er gennemført på en række højskoler. Hensigten er altså at ændre den bestående lovgivning for at fremme folkehøjskolerne fortsatte muligheder for folkelig oplysning og demokrati for unge og ældre, som vi kan se på side 14 i redegørelsen.

I redegørelsen er der gjort nogle betragtninger i den anledning, og den kommer ind på det frie emnevalg. Det gør det nemmere for højskolerne at tænke kreativt, altså set i forhold til de normale fag, men med risiko for at sætte den væsentligste forudsætning for folkehøjskolerne over styr.

Vi har allerede set eksempler på kurser, som med hensyn til grundprincippet om det almindennende, folkelige og oplysende, og at de skal være åbne for alle, der opfylder aldersbetingelserne, efter Fremskridtspartiets opfattelse har været på grænsen af det acceptable. Her kan jeg nævne – jeg tror, der også var en anden, der var inde på det – sådan noget som skikursi, golfkurser og kurser i finere gastronomi, som jeg forleden hørte et eksempel på fra Vejle. Her krævede man også bestemte forudsætninger for at blive optaget, hvilket er det diametralt modsatte af det, som lovgivningen indeholder og accepterer. Dykkerkurser kunne jeg også nævne, som man tidligere har været inde på.

Her vil jeg godt appellere til, at folkehøjskolerne ikke sætter noget positivt over styr, og at

man selv prøver at styre det meget, meget stramt inden for folkehøjskolerne.

Kriteriet for, at folkehøjskoler kan få statstilskud, er, at skolen gennemfører mindst ét kursus på 20 uger eller mindst to kurser på 12 uger. Disse kurser efterspørges typisk af de 17, 17½-20-årige. Faktum er, at hovedparten af eleverne over 25 år efterspørger kurser med et betydelig kortere forløb, typisk 2-ugers-kurser. Denne gruppe har ofte familie og arbejdsmæssige relationer at tage højde for. Hovedparten af de kurser, der efterspørges, er derfor de korte, men udløser kun 8-9 pct. af skolernes statstilskud.

Højskolerne er opbygget som kostskoler, hvor op til 15 pct., kan vi se, kan være dagelever. I dag er det sådan, at 2-3 pct. er dagelever. Dernæst er det sådan, som vi har diskuteret her i dag, at folkehøjskolerne jo ikke er en del af det formelle uddannelsessystem. Alligevel er det muligt at opnå uddannelsesorlov eller statens uddannelsesstøtte til de lange kurser. At et højskoleophold forbedrer kursistens muligheder for at få en given uddannelse, er kun positivt, men det berettiger vel næppe til VUS m.v., er der nogle, der vil sige. Et vikariat i et fotolaboratorium, kunne man ligeledes sige, forbedrer vel også ens muligheder for at uddanne sig som fotograf.

Kravet om egenbetaling er stort og muligvis også for stort for de mindrebemidlede, og jeg lægger det op på den måde, fordi det selvfølgelig er noget, som vi skal drøfte, når vi nu skal til at forhandle om disse ting. Jeg synes, det er vigtigt, at man er åben i udgangspunktet for netop at finde de helt rigtige løsninger.

Nogle spørgsmål, som man nok i denne forbindelse kunne stille ministeren, er: Er der reelt en fair konkurrence, vil jeg udtrykke det, mellem folkehøjskolerne, således at nogenlunde det samme kursus, hvis det udbydes flere steder, koster det samme? Jeg tænker på regionale forskelle. Er det rimeligt, at kravet om statstilskud stadig betinges af de lange kursusforløb, når efterspørgslen ligger på de korte kurser? Hvorfor ikke støtte de korte kurser, kunne man også spørge. Det offentlige støtter jo allerede aftenkurser, som man kan hævde er af endog mere fritidspræget karakter.

Så vil jeg også gerne have frem, om der er rimelighed i, at man kan opnå uddannelsesorlov m.v. til kurser, der ikke er kompetencegivende. Som vi talte om tidligere, er det således, at de reelt er kompetencegivende, men formelt er de det ikke. Kompetencegivende kurser lig-

ger som bekendt, og som vi har været inde på, inden for AMU- og erhvervsskoleområdet.

Folkehøjskolen er i hvert fald en sund og dermed positiv institution i det danske samfund, hvor det folkelige skal fastholdes som det essentielle. Den opfylder et tomrum og er indbegrebet af den danske tradition for folkelig oplysning og menneskesyn og idébetonet oplysningsarbejde med plads til forskelligheder, dog for så vidt at kreative tiltag som golfkurser, som jeg var inde på tidligere, eksempelvis ikke skal være en del af folkehøjskolens virke.

Desuden kan det ikke være rimeligt, at kursister kan opnå VUS eller for den sags skyld SU til kursusophold, der ikke er kompetencegivende formelt, men altså reelt. Jeg mener faktisk, at man bør kigge alvorligt på det. Samtidig kan man sætte spørgsmålstegn ved, om det er rimeligt, at personer på overførselsindkomster, jeg tænker her på arbejdsløse, eksempelvis kan få deres fagforening til at betale deltagergebyret, når kursusforløbet ikke er kompetencegivende. Det kan fortolkes som en parkeringsplads, kunne man sige, hvor både den arbejdsløse og fagforeningen spilder ressourcerne.

Der er altså lagt op til en hel masse spørgsmål fra Fremskridtspartiets side, vil jeg gerne sige, for der er ting og sager, der bør kigges alvorligt på. Vi skal, som jeg sagde indledningsvis, være med til at skabe rammerne, men ikke udfylde og detailregulere. Det er ikke det, vi som lovgivere skal stå for i denne sag.

Men jeg vil sige, at vi er positive over for, at man fortsat får det bedst mulige ud af folkehøjskoleområdet som sådan, og derfor er det vigtigt for os, at man ikke lægger sig for meget fast på, hvad der skal ske fremover, men at der er en åbenhed fra alle sider her i dette Ting, håber jeg, til at få det bedst mulige ud af situationen for folkehøjskolerne, som desværre har haft et dårligt ry med de eksempler, som vi i al for høj grad har set.

Bruno Jerup (EL):

Den redegørelse, som ministeren har fremlagt i dag, indeholder en beskrivelse af højskolesektoren og en række spørgsmål. Der er altså snarere tale om et problemkatalog end en egentlig handlingsplan for regeringens politik.

Jeg synes, redegørelsen er et godt oplæg til diskussion. Ministeren lægger op til, at der på grundlag af dagens debat nedsættes et højskoleudvalg, der kan overveje forslag til kommen-

de lovændringer. Nej til hastværk og hovsæløsninger, er ministerens budskab, og det er bestemt en god idé. Nogle af de ændringer, som vi har set de sidste par år, trækker jo i den modsatte retning.

Det er heller ikke en hvilken som helst uddannelsesinstitution, vi debatterer i dag. Folkehøjskolen har dybe historiske rødder, der er tæt sammenknyttet til nogle af de politiske partiers historie, og derfor er der en særlig politisk interesse knyttet til netop denne skoleform. Det har vi også set spæde tegn på i dag, synes jeg.

Folkehøjskolen har en glørværdig fortid. Det 19. århundredes politiske, økonomiske og sociale udvikling er sammenvævet med højskolen som institution. De første højskoler gjaldt jo unge fra selvejende bondefamilier og viden om praktisk landbrug, husholdning og regnskab parallelt med en national politisk og ideologisk saltvandsindsprøjtning. Efterhånden blev det også muligt for husmændenes sønner og døtre at komme på højskole, og arbejderbevægelsens højskoler blev et vigtigt element i arbejderklassens tigerspring frem mod den politiske magt.

Højskolen har været et vigtigt element i den særegne danske udviklingsvej og dermed udvikling af vores specielle sociale, ideologiske og politiske struktur. Spørgsmålet er så, om højskolerne også har en glørværdig fremtid. Selv om historiske begivenheder er en god ting, er det vigtigt, at vi debatterer højskolernes opgave i forhold til nutiden og fremtiden og ikke i forhold til fortiden. Højskolen er i dag ikke det samme som på Grundtvigs og Kolds tid.

I forhold til det 19. århundredes klassiske højskole er bredden i højskoleudbudet i dag eksploderet. Nogle højskoler lægger vægt på idræt, andre på transcendent meditation, og Indre Missions bibelskoler konkurrerer med kurser i visuel kommunikation. Vi har skoler præget af tysk eller japansk sprog og kultur, skoler, som tilbyder VUC-prøver, og skoler, der tilbyder adventure, alpint skiløb eller et sommerkursus med indlagt rejse til Toscana; »Vin og kultur«, hedder det.

Pionertiden for højskolen er som sådan for længst forbi. Højskolerne er som så meget andet blevet institutionaliserede. Det gælder både den enkelte skole, og det gælder højskoleverdenen som helhed, og med institutionaliseringen følger kampen for overlevelse for overlevelsens egen skyld. Der skal kunder i butikken. Nogle skoler specialiserer sig i bestemte aldersgrup-

per, andre har et religiøst grundlag, som undervisningen bygger på, og atter andre bliver specialskoler inden for film, idræt, sprog, kunst eller lignende. Modeemner som medier og journalistik tilbydes i disse år på en lang række skoler. Når moden ændrer sig, skifter skolerne hest. Der skal jo kunder i butikken.

Højskolen kan sejre sig ihjel ved bevidstløst at løbe efter kunderne dér, hvor de nu kan tænkes at være, og sektoren kan blive så holdningsløs, at det bliver svært at forsvare skoleformen.

For Enhedslisten er uddannelse og oplysning væsentlige goder, der skal være til rådighed for alle, der har lyst, uanset økonomisk formåen, men folkehøjskolernes formål må stå lysende klart. Højskolernes eksistensberettigelse er, at de kan være kritiske lommer i et ellers effektivitetsjagende managementsamfund. Derfor er bredden, åbenheden og det samfundsrelevante aspekt afgørende for, at højskolen er interessant og værd at støtte økonomisk.

Men det er ikke disse overvejelser, der præger den aktuelle debat om højskolerne. Det er i stedet den faldende søgning og den luknings-trussel, der hænger over flere højskoler, og det er meget ærgerligt, hvis skolernes vision tager udgangspunkt i elevtal i stedet for i uddannelsens indhold og samfundsmæssige relevans i en meget åben forstand.

Ser man på elevtallet, er der flere faktorer, der har indflydelse på tallet. Muligheden for at komme på højskole, samtidig med at man modtager arbejdsløshedsdagpenge, er blevet stærkt indskrænket i forbindelse med stramningerne af lovgivningen vedrørende arbejdsløshedsforsikring. Det er stramninger, som Enhedslisten er imod og var imod, da de blev vedtaget i 1995.

Der er al mulig grund til at opmuntre arbejdsløse til at gå i gang med uddannelse, frivilligt arbejde og andre aktiviteter, når der bevisligt ikke er ordinært arbejde til stede. I stedet for, at man kan skabe sin egen afklaring og handleplan på et selvvalgt højskolekursus, er det nu arbejdsformidlingen, der afgør, hvad der er godt for den enkelte. For os er det vigtigt, at denne mulighed åbnes igen, i stedet for snedige ændringer i skolernes tilskudsberettigelse eller opfindelse af endnu en særlig lav forsørgelses-sats for højskoleelever.

For det andet er de unge den største elev-gruppe på højskolerne. I de kommende år bli-

ver der færre unge, og det vil sandsynligvis også smitte af på søgningen til højskolerne.

For det tredje bruger nogle unge højskoleopholdet til at optjene point til en videregående uddannelse. Denne motivation bliver mindre i de kommende år, bl.a. fordi de mindre årgange får relativt nemmere adgang til de videregående uddannelser.

Ministeren har stillet syv spørgsmål i sin redegørelse. Jeg vil prøve at forholde mig til nogle af dem.

Det første spørgsmål er: Hvor speciel kan en folkehøjskole være? Som tidligere nævnt synes Enhedslisten, det er vigtigt at fastholde det folkeoplysende element i højskoletanken, og princippet om, at højskolekurser skal være åbne for alle interesserede, er det bærende princip, hvis vi ikke skal ende i en uoverskuelig situation, hvor enhver virksomhed, branche eller organisation etablerer egne lukkede kurser under højskoleloven.

På den anden side er der grupper, som i dag kun i meget begrænset omfang kan bruge højskoletilbudet. Jeg tænker her bl.a. på visse handicappede grupper og på nye danskere, der endnu ikke behersker dansk på et niveau, der gør et traditionelt højskolekursus til et godt tilbud. Vi har i dag nogle få særlige ungdomshøjskoler, så særordninger for bestemte grupper er ikke ukendt inden for højskolelovgivningen. Det vil være et oplagt emne for det kommende udvalgsarbejde at finde en god løsning på det dilemma.

Det andet spørgsmål handler om skolestørrelse og højskoler som kostskoler. Jeg mener ikke umiddelbart, der er grundlag for at fastsætte en maksimal skolestørrelse af pædagogiske grunde. Man kan sagtens forestille sig en stor højskole, der bygningsmæssigt er opdelt, så eleverne har mindre daglige miljøer. Med hensyn til kostskoleformen tror jeg, at de allerfleste af de folkehøjskoler, der eksisterer i dag, er geografisk placeret, så de kun kan fungere som kostskoler. Det vil nok være det fremtidige bærende princip.

Flere af de følgende spørgsmål forholder sig til kursustyper og til sammenhængen mellem kursustyper og de aldersgrupper, der udnytter højskoletilbudet. Som tidligere nævnt ser Enhedslisten en fjernelse af muligheden for at få arbejdsløshedsdagpenge under et højskoleophold som en af de vigtigste grunde til, at der ikke kommer flere højskoleelever mellem 25

og 60 år, ligesom ældre grupper naturligvis også skal have en videre adgang.

Traditionen med højskolernes lange kurser stammer fra landbrugssamfundets tid. Derfor kan det være en god idé at se nærmere på kravene, der angår de lange kurser. Måske er kurser af 4, 6 eller 8 ugers varighed mere anvendelige i dagens samfund. Enhedslisten ser ingen grund til at se skævt til de korte kurser, men også de korte kurser skal naturligvis leve op til de overordnede indholdsmæssige krav.

Endelig lyder det sidste spørgsmål: Skal folkehøjskolerne være en del af et kompetencesystem? Debatten om videreuddannelsessystemet for voksne er lang og kompliceret, så jeg vil her kun forholde mig til højskolernes rolle heri.

Som nævnt i redegørelsen kan højskoleforløbet allerede i dag fungere som en anerkendt forberedelse til en formel uddannelse. Det gælder f.eks., når et højskoleophold giver point ved optagelse på de videregående uddannelser. I undervisningsministerens oplæg vedrørende et nyt videreuddannelsessystem er højskolerne medtænkt som et muligt element på det første trin. Det er bestemt en mulighed, som vi ikke vil afvise, men for Enhedslisten er det afgørende, at højskolerne ikke bliver lagt i en spændetrøje af særlige krav til kurser, der skal kunne tælle med i videreuddannelsessystemet. Vi vil ikke have to slags højskolekurser, hvor nogle er kompetencegivende og andre ikke er.

Spørgsmålet om kompetence og indhold rammer ned i kernen af hele debatten om højskolerne. Hvad er det, som er særligt ved højskolen i forhold til andre uddannelsesstilbud? Jeg håber, at det udvalg, som ministeren vil nedsætte, får mulighed for at se grundlæggende på spørgsmål af den art, og det viser debatten her i dag jo også. Der er en klar forskel på, at alt, hvad man i øvrigt foretager i livet, i en eller anden grad skaffer én kompetence – og dermed selvfølgelig også det, at hvad enten man tager på ferie, eller man tager på højskole, er det noget, der giver én nogle kompetencer – og så på at betragte det, som om det er en del af noget kompetencegivende. Det er to forskellige niveauer, og jeg håber, man kan skille de to ting ad. Det er i hvert fald vigtigt for den videre debat i det udvalg, som bliver nedsat.

Så med de ord vil jeg blot takke ministeren for et rimelig godt oplæg og se frem til en videre diskussion om det.

(Kort bemærkning).

Anne-Marie Meldgaard (S):

Det er såmænd ikke, fordi jeg er uenig med hr. Bruno Jerup i ret meget af det, han har sagt her. Jeg har bare ét område, som jeg godt vil have belyst lidt mere, og det drejer sig om dagpenge modtages ret til selv at vælge at gå på højskole i ledighedsperioder.

Det er selvfølgelig en flot tanke, og det er også en flot tanke, der har været meget brugt i perioder med høj ledighed, men mit spørgsmål går på, om hr. Bruno Jerup tror, at erhvervslivet, hvis der står to ansøgere, ansætter en person, der har et selvvalgt højskoleophold, frem for en person, der har været på opkvalificering eller omskoling på en erhvervsskole. Jeg kunne godt tænke mig at få det uddybet en lille smule også i forhold til, om det skal være et arbejds-markedspolitisk redskab at tage et højskoleophold.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Nej, jeg tror, jeg vil lægge vægten på, at et højskoleophold ikke skal være et arbejdsmarkedspolitisk redskab, men det ændrer ikke ved, at folk, der er arbejdsløse, skal have en mulighed for at bruge deres tid fornuftigt og dermed også have en mulighed for at vælge at tage på højskole eller vælge at tage et AMU-kursus.

Jeg vil nu godt sige, at der også er en del af de AMU-kurser, som arbejdsløse bliver tvunget til, eller som de af forskellige grunde tager i forbindelse med deres handlingsplan, som ikke er fuldt fornuftige, men som alene, skal vi sige, er styret af, at der jo skal ske et eller andet. Her kan jeg altså ikke se, at der skulle være noget problem hverken for Socialdemokratiet, for den arbejdsløse eller for så vidt for erhvervslivet ved, at folk i langt højere grad får lov til selv at bestemme, om de vil bruge tiden på noget, som de har lyst til at gøre, eller på noget, som de bare gør, fordi de skal overholde nogle bestemte regler et eller andet sted.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Jeg vil godt spørge hr. Bruno Jerup, om det ikke rent faktisk er sådan – i hvert fald formelt – at den arbejdsløse via uddannelsesloven har mulighed for at tage et højskoleophold.

Fru Elsebeth Gerner Nielsen har peget på, at man måske nedprioriterer højskolerne. Det er

en anden sag, der kan kigges på i forbindelse med det arbejde, som vi nu skal i gang med.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Der er mange ting, som man formelt kan gøre, men sagen er, at da Socialdemokratiet sammen med Venstre, De Konservative, De Radikale og også CD ændrede lovgivningen i 1995, var det helt klart sigtet – sådan hørte vi talen dengang – at man skulle have nogle af folkene ud af højskolesystemet. Det blev dengang klart påpeget fra højskoleverdenen, at det ville være konsekvensen, og man kan se, at det, man gjorde, faktisk fik den konsekvens, som man havde til tænkt at det skulle få.

Så kan man ikke bagefter komme og sige: Jamen formelt set kunne man godt have forestillet sig, at det gik en anden vej. Nej, det var helt klart sigtet, at det skulle gå den vej, og det gik den vej. Derfor er det eneste naturlige at gøre at ændre på rammerne for det, hvis det skal gå den anden vej igen.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Der var jo mange sigter i den sag, og sigtet var også, at man i særdeleshed i de områder, hvor der var stor vækst – specielt i de jyske områder, men selvfølgelig også mere generelt – skulle sikre, at de mennesker, der nu engang var ledige, var til rådighed for arbejdspladserne. Det var også et sigte med det, men det er da ganske klart, at når man nu lavede den øvelse, som man gjorde på daværende tidspunkt, var det da vel vidende, at man stadig væk havde muligheden set i relation til uddannelsesloven.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jamen det var sigtet, og konsekvensen var også, at det i meget høj grad lykkedes at forhindre, at der var arbejdsløse, som kom på højskole med dagpenge. Man kan sige, at projektet lykkedes. Problemet er bare, om det er særlig fornuftigt i forhold til, at der trods alt stadig væk er 200.000 arbejdsløse. Det er stadig væk sådan, at en stor del af dem, der ikke er registreret, og en del af dem, som er blevet aktiveret – det drejer sig både om den ene og den anden kategori – er blevet aktiveret til ting, som er af blandet kvalitet. Hvad er problemet i, at de f.eks. var taget på højskole i stedet for at blive aktiveret i nogle

underlige projekter et eller andet sted i en kommune?

Vibeke Kiil (CD):

Da Centrum-Demokraternes ordfører på området, fru Addi Andersen, desværre ikke kan være til stede, skal jeg fremføre følgende:

Folkehøjskolernes oprindelige idé var at duelliggøre eleverne både fagligt og menneskeligt i bondesamfundet i tiden omkring grundlovens og folkestyrets indførelse. Det blev straks illustreret ved indvielsen af Danmarks første højskole i Rødding i 1844, hvor der dels blev holdt foredrag om spat hos hesten og dels om Nordens myter.

Grundtvig var som bekendt ikke nogen ven af Rigsdagen, men han så klart og fremadrettet, da han i fortalen til Nordens mytologi allerede i 1832 skrev, at uden en hensigtsmæssig dannelse af alle dem, der skal kunne være medlem af Folkeforsamlingen, må det blive en ulykke for staten og for videnskabeligheden. For 150 år siden var der jo ikke noget uddannelsessystem, der blot tilnærmelsesvis gav den brede befolkning de nødvendige forudsætninger for at kunne medvirke aktivt i det nye folkestyre.

Selv om samfundet er forandret kolossalt siden da, mener CD grundlæggende, at den danske folkehøjskole stadig har en rolle at spille. Ideen kan bære også i 1998 og videre frem. Men højskolen må være online til livet i dag, hvor de gamle kernebegreber som livsoplysning og folkelighed ikke har samme slagkraft.

Ser man på udviklingen i antallet af højskoler, toppede antallet i 1994, og fra da af og til nu er der blevet 9 færre, så der i dag er 96 med et samlet antal årselever på 6.111 mod 7.777 i skoleåret 1993-94.

Det er derfor et nærliggende spørgsmål, om det er et mål i sig selv at undgå flere højskole-nedlæggelser. Det tror jeg ikke det er, og CD går ikke ud og lover en kæmpepose penge, for det ville være urealistisk. Men vi vil gerne være med til at se på hele regelgrundlaget, for måske er det en helt ny lov, der skal til.

Et væsentligt punkt at tage op, når man skal se på løsningsmulighederne, er kompetence-spørgsmålet, og det skal stadig forstås med udgangspunkt i den placering, Grundtvig gav højskolerne, men det skal også ses i lyset af den tid, vi lever i nu.

Der er jo sket det med højskolerne, at de enten er flygtet ind i faglighed som en slags specialskoler eller ind i fritidstilbud og under-

holdning, og det er ikke det, CD vil sætte en reaktionsaktion i værk for.

Det er påtrængende at finde en måde at udvide kompetencebegrebet på, så det både rummer den teknisk-faglige kunnen og den menneskelige modning og fordybelse, og det bør ske i et samspil mellem de to former for kompetence og uden at give afkald på højskolernes identitet som frie skoler.

De unge vil i dag bruge livet målrettet, og det, de kaster sig over, skal kunne bruges til noget. Og skal højskolerne tiltrække dem, skal kurserne derfor være mere end en indskudt fritidsbeskæftigelse og kunne knyttes til de planer, de unge har for deres liv og altså også deres arbejdsliv.

Hvis dette samspil mellem en menneskelig og en faglig kompetence skal realiseres, mener CD, at det er påkrævet at inddrage erhvervs-livet i overvejelserne, så meget mere som flere og flere virksomheder efterspørger medarbejdere, der har den menneskelige kompetence, som netop et højskoleophold kan bidrage til.

En af mulighederne ville være at lade et højskoleophold overtage det tidligere filosofikums rolle.

CD har beklaget, at filosofikum er blevet afskaffet ved universiteterne, og det kunne være en meget velegnet opgave for folkehøjskolerne.

I den sammenhæng bør man også se på, hvordan indholdet kan dokumenteres, og man bør samtidig undersøge muligheden for at give en begrænset SU til et højskoleophold.

I dag må man jo erkende, at godt 65 pct. af eleverne på folkehøjskolerne selv finansierer deres forsørgelse – modsat f.eks. eleverne på daghøjskolerne, hvoraf kun 7 pct. forsørger sig selv.

Som systemet fungerer nu er der altså tale om en konkurrencesituation, som højskolerne umuligt kan hamle op med.

Et andet forhold, der også har at gøre med en udvidelse af kompetencebegrebet, er kursuslængden.

Her må der nok være tale om kurser for de unge af rimelig lang varighed, men generelt er CD åben over for at lempe på kravene til længden af de lange kurser.

Vi mener også, at højskolerne skal kunne tiltrække mennesker i en mere moden alder, der måske står i et skift i deres tilværelse, hvor de kunne have stort udbytte af et højskoleophold og dets fællesskab. I den målgruppe er der i

hvert fald mange, der kan have svært ved at være væk hjemmefra i 20 eller 12 uger, og derfor har de korte kurser også deres berettigelse.

CD er endvidere åben over for at diskutere en stramning af, hvor meget højskoleelever må specialisere sig. Måske skal man ændre vinklingen mellem det almene og det faglige, så højst halvdelen af et kursus må udgøres af ét fag eller én faggruppe.

Angående fællesskabet er jeg nødt til at kommentere den måde, dét bliver behandlet på i redegørelsen:

Det er jo, som om der ikke eksisterer fællesskaber i samfundet mere, men det er nu at tage munden for fuld, for Socialforskningsinstituttet har for nylig offentliggjort en ny undersøgelse af levevilkårene i Danmark, som endnu en gang aflever myten om kernefamiliens død, og arbejdspladser, uddannelsessteder og foreninger mener CD bestemt også stadig byder på fællesskab og sammenhold.

Og den opgave, som er højskolens, må være at styrke de eksisterende fællesskaber og give dem et dybere perspektiv ved, at man ikke bare hygger sig sammen, men også arbejder sammen om væsentlige livsspørgsmål på tværs af meninger, arbejde, uddannelse og måske også etnisk oprindelse.

Netop integrationen af medborgere med en anden etnisk oprindelse mener CD er en oplagt opgave for både nutidens og fremtidens højskoler, og det bør med i udvalgsarbejdet sammen med hele den internationale dimension.

Det er på tide også at vende blikket udad, og ser man på demokratiudviklingen både i de baltiske og i de mellemeuropæiske lande, så har vi danskere rige erfaringer, som højskolerne helt oplagt kan være med til at dele ud af.

Derfor ønsker CD at få klarlagt, hvilke barrierer der er, og hvad der skal til, for at folkehøjskolerne kan påtage sig nye opgaver i den retning.

I højskolekredse eksisterer der jo en traditionsbunden modvilje mod al indblanding fra statens side, men som realiteterne er, er en redningskrans nødvendig, og vil man gribe den, må man derfor også affinde sig med nogle rammer, der fastlægges ovenfra. Og den nidkære revision, som højskolefolk ikke er glade for, kommer de næppe uden om.

De frie skoleformer kan kun eksistere med den største grad af frihed, hvis alle lever op til både ånden og bogstaven i en lovgivning med et minimum af regler og krav. Men det har jo

desværre vist sig, at ikke alle har gjort det, og det har givet stort politisk hovedbrud.

Man kunne kalde redegørelsen tøvende, fordi den alene rejser spørgsmål og ikke kommer med konkrete forslag. Højskolen er sendt til hjørnespark, og ministeren vil nu nedsætte et udvalg og lade det vurdere, hvordan loven kan ændres.

CD støtter imidlertid nedsættelsen af et sådant udvalg, for der er mange modstridende hensyn, der skal forenes, for at denne del af den danske kulturarv kan bevares.

Og havde vi ikke allerede højskolen, tror jeg, vi måtte opfinde den, for der er brug for at have det åndehul i spændingsfeltet mellem tradition og fornyelse, som ministeren kalder det. Men man kunne måske i endnu højere grad tale om spændingsfeltet mellem informationssamfundet med alt dets flimmer og overfladiskhed på den ene side og en fastholden og videreudvikling af værdierne og kulturgrundlaget på den anden.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Det, der får mig til at bede om en kort bemærkning, er fru Vibeke Kiils bemærkninger om forsørgelsen, idet hun siger, at 65 pct. af eleverne på folkehøjskolerne forsørger sig selv. Og dér er jeg lidt uvidende, og derfor spørger jeg: Hvem forsørger resten?

Hun siger også, at kun 7 pct. af eleverne på daghøjskolerne forsørger sig selv. Og så kunne jeg godt tænke mig også at få at vide – for det er jeg heller ikke klar over – hvem der forsørger resten, altså de 93 pct. af dem, der går på daghøjskole?

Det vil jeg gerne have uddybet en lille smule, sådan at vi har helt klarhed over, hvad det er, CD mener her.

(Kort bemærkning).

Vibeke Kiil (CD):

Det vil jeg gerne svare på, når vi kommer til udvalgsbehandlingen.

Poul Nødgaard (DF):

I 1854-1855 var der i Danmark ni højskoler, og Grundtvig havde en finger med i spillet, da disse højskoler blev oprettet, sådan som han også havde lod og del i mange andre ting. F.eks. er de mange sange og salmer, der har været sunget på vore højskoler i snart 150 år, også Grundtvigs værk.

I begyndelsen af 1950'erne var mine to brødre på Vrå Folkehøjskole, der ligger oppe i det nordlige Jylland, og de besøg, jeg dengang som 14-årig gjorde på denne skole, gjorde et uud-sletteligt indtryk på mig og står stadigvæk prentet i mit sind.

Jeg har aldrig selv været på en højskole. Det har tiden simpelthen ikke tilladt, havde jeg nær sagt, men det kan jo være, at det kan komme engang, når jeg er færdig med at være her i Folketinget.

Efter disse indledende bemærkninger skulle det vist stå klart, at Dansk Folkeparti har et særdeles positivt syn på hele højskoletanken, som vi vistnok kan sige at mange lande ser op til.

Udviklingen i antallet af højskoler sammenholdt med det faldende elevtal må selvfølgelig vurderes ret nøje, men i de tilfælde, hvor højskolerne kan drives pædagogisk forsvarligt – hvis man kan bruge det udtryk – vil det efter Dansk Folkepartis opfattelse være noget betænkeligt at gå i gang med at nedlægge disse højskoler.

Efter Dansk Folkepartis opfattelse er hele hovedgrundlaget for et vellykket højskoleophold, at eleverne bor og spiser på skolen.

Muligheden for at optage en mindre procentdel dagelever har vi ikke noget imod, men dér må jeg som min egen personlige tilføjelse sige, at jeg ikke mener, at disse elever får det udbytte, som de egentlig skulle have ud af et højskoleophold. Men det er selvfølgelig et frit valg, som de pågældende selv kan foretage. Jeg synes bare ikke, de kommer til at deltage i det fællesskab, der er under et normalt højskoleophold.

Der er selvfølgelig ikke uenighed i Folketinget i dag om, at et højskoleophold skal udvikle den enkelte elev, men at gøre højskolen til et kompetencegivende sted med f.eks. eksamener og lignende vil efter Dansk Folkepartis opfattelse være en fatal fejltagelse. Og det lægges der jo heller ikke op til, men jeg vil bare nævne det for at slå helt fast, at hvis nogle ad åre skulle komme på de tanker, mener vi altså, at det vil være en total fejlopfattelse af, hvad folkehøjskolen er, og hvad den også fremover skal stå for.

I debatten i dag har bl.a. hr. Frank Dahlgaard vendt sig imod forskellige kortere kurser på højskolerne.

Her vil Dansk Folkeparti gerne slå fast, at højskolernes bestyrelser og forstandere osv. naturligvis må drive skolerne som en form for erhvervsvirksomhed, forretning eller lignende,

og derfor mener jeg ikke, at Folketinget på nogen måde skal blande sig i dét. Det er trods alt selvejende institutioner, og de må have frihed til selv at fastlægge deres forretningsgang.

Så har der været noget fremme om, at elevbetalingen for et højskoleophold har været for høj – bl.a. har Venstres ordfører været inde på det – og man har sammenlignet den med betalingen på daghøjskolerne. Men jeg synes ikke, man i denne debat med rette kan sammenligne de to ting med hinanden udgiftsmæssigt set.

I min egen kommune, Ringsted, driver vi to daghøjskoler, og der er altså forskel på, at eleverne kommer til et undervisningslokale om morgenen og går igen om eftermiddagen, og at eleverne på de højskoler, som debatten i dag bør centrere sig helt om, altså de rigtige højskoler – hvis jeg må bruge det udtryk – trods alt bor og spiser på skolen.

Men når det er sagt, kan jeg da ikke afvise, at der kan være tale om, at disse priser skal justeres, men jeg synes ikke, det er en rigtig måde at sammenligne de to højskoleformer på.

I øvrigt har det også været fremme – det siger jeg lidt uden for manuskriptet – at det er daghøjskolerne rundt omkring i kommunerne, der stjæler eleverne fra de højskoler, vi debatterer her i dag.

Den tanke kan jeg ikke tilslutte mig. For ud fra det kendskab, som jeg har fra min egen, forholdsvis lille kommune, er jeg helt sikker på, at de elever, der går på vore to daghøjskoler dér, ikke ville være elever på de almindelige højskoler, hvis vi ikke havde daghøjskolerne, for der er en masse specielle årsager til, at de går på en daghøjskole i kommunen.

O.k., det kan da godt være, at nogle få procent ville tage på højskole, men jeg mener ikke, at et angreb på daghøjskolerne i kommunerne og en eventuel nedlæggelse af dem ville betyde en stor tilgang af eleverne til de almindelige højskoler.

Men lad det være sagt som min egen opfattelse ud fra det liv, som jeg heldigvis også lever uden for Folketinget.

Et af rapportens spørgsmål går bl.a. på, om der kan gøres mere for at få de 30-60-årige på højskole, og det kan det da sikkert nok, men det er jo noget, der helt må regulere sig selv, og der er utrolig mange grunde til, at folk i den alder ikke kan tage på højskole: Det kan være erhvervet, det kan være børnene, det kan være ægtefællen, og det kan være så mange andre ting. Så jeg tror ikke, man skal regne med, at der bliver

en stor tilgang af elever mellem 30 og 60 år til højskolerne.

Men noget andet, der måske kunne bære nogle flere elever ind på højskolerne, og som jeg ikke ved hvor meget højskolerne har gjort ud af, var måske i højere grad end nu at appellere til folk, der er på vej over på overgangsydelse, efterløn osv., om at søge ind som elever på højskolerne. Og hvis jeg nu ikke som godt 60-årig var her i Folketinget og havde så travlt, som jeg har, kunne jeg da godt selv tænke mig at tage på et højskoleophold. Så dér var der muligvis en elevkategori, som man i højere grad kunne henvende sig til.

Men på baggrund af drøftelserne her i Folketinget i dag har jeg så læst i den lille, udmærkede rapport, som ministeren og hans folk har lavet, at nu lægges der op til, at der skal ned-sættes et såkaldt særligt udvalg til at se på tingene i forbindelse med en opfølgning af debatten her i dag.

Sådan har jeg læst det, og det kan da sikkert være udmærket, men så vil jeg spørge ministeren, om han, når han kommer på talerstolen herefter, kunne løfte sløret lidt for, hvordan man havde tænkt sig at det udvalg skulle sammensættes. For det fremstår lidt kryptisk – hvis jeg må bruge det udtryk – så jeg kunne godt tænke mig, at der kunne siges lidt mere konkret om, hvordan man har forestillet sig det udvalgs sammensætning og specielt, hvilke kategorier af personer der kommer ind i det.

Men alt skal jo have en ende, og med det her indlæg har jeg sådan set bare forsøgt at give udtryk for, at Dansk Folkeparti har et helt afklaret forhold til vore højskoler, og at vi derfor vil se med stor interesse på det resultat, der kommer ud af udvalgsarbejdet i det såkaldt særlige udvalg.

Men afslutningsvis kunne jeg da også godt tænke mig lige at spørge ministeren: Hvor lang tid har man forestillet sig at det skal vare? 2 måneder eller 6 måneder eller 1 år, eller hvad ved jeg? For så vidt jeg har forstået, har højskolerne – i hvert fald nogle af dem – problemer, og de problemer har jo tit noget med økonomien at gøre. Så jeg vil henstille til undervisningsministeren at fremskynde arbejdet i det særlige udvalg, således at både højskolerne og vi her i Folketinget kan få indsigt i tingene.

Og jeg vil i hvert fald sende det signal, at når det særlige udvalg efterfølgende kommer med noget, som Folketinget synes er fint osv., er det en forudsætning for, at Dansk Folkeparti er

med, at det er noget, der er bæredygtigt i et pænt antal år fremover. Det hjælper ikke noget at lave en lappeløsning for 1 eller 2 år, og at det så bare halter videre. Det må være noget, hvor der forholdsvis permanent i et pænt antal år er skabt en tilpas ramme omkring vore folkehøjskoler. Det synes jeg vi skylder hele højskole-tanken.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrlund (S):

Det er sjældent, jeg her på denne talerstol får lejlighed til at rose hr. Poul Nødgaard, men det vil jeg rent faktisk godt gøre for det indlæg, der er kommet her, for det synes jeg egentlig det fortjener.

Hr. Poul Nødgaard brugte i sit indlæg ordvendingen, at det vil være betænkeligt at nedlægge folkehøjskoler.

Jeg ved godt, at hr. Poul Nødgaard ikke beskyldte nogen af partierne her for at ville nedlægge højskoler – det var ikke det, der lå i det – men der er vel egentlig heller ikke tale om, at nogen ønsker at nedlægge højskoler. Det, hele diskussionen går på, er vel, at højskoleverdenen selvfølgelig skal tilpasse sig de forhold og betingelser, der nu engang er.

Og dér kan jeg ikke undlade at nævne de tal, som jeg faktisk også har nævnt tidligere i dag: I 1981 var der helt præcis 5.923 årselever, og i det samme år var der 88 folkehøjskoler. I 1996 var der 6.100 årselever, altså næsten det samme årselevtal som i 1981, men der var altså 96, måske endda 97-98 – det er lidt uklart, i rapporten står der 96 – folkehøjskoler.

Der er altså noget, der tyder på, at det ikke er os, der skal nedlægge højskoler, men højskoleverdenen, der skal tilpasse sig.

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Jeg vil gerne indlede med at takke alle ordførere for en meget god og engageret debat på baggrund af regeringens redegørelse om folkehøjskolerne og vilkårene for deres fremtid.

Jeg tror, man kan sige, at det har været en god dag for folkehøjskolerne, også når debatten bølgede noget frem og tilbage mellem ordførerne.

Men netop fordi redegørelsen havde til formål at indlede en samtale eller en debat om folkehøjskolerne, synes jeg, det har været nyttigt, at der er brugt denne tid her i Folketinget.

Så kan man i øvrigt glæde sig over, at debatten jo ikke bare foregår her i Tinget, men at der

er en levende og livlig debat i offentligheden og i højskoleverdenen selv om, hvad der er højskolernes fremtidige opgaver og deres placering i vort samfund.

Når det drejer sig om folkehøjskoler, er det jo ikke ualmindeligt, at der udtrykkes ganske stor sympati over for det, vi ofte kalder de frie skolars flagskib, og sådan har det også været i dag.

Men når man i øvrigt lytter til den debat, der har løbet i nogen tid, kommer man også en gang imellem til at tænke på den gamle talemåde »Den, man elsker, tugter man«. For folkehøjskolerne hører til arvesølvet, men arvesølvet skal jo også pudses, hvis man en gang imellem skal kunne se det ædle metal, og det synes jeg jeg kan lytte mig frem til at der er vilje til.

På skoleområdet og på oplysningsområdet i Danmark mener jeg vi kan sige at Danmark er et foregangsland, fordi vi praktiserer et frihedssyn, hvor der skal være muligheder for alle og plads til alle.

Det har i denne sammenhæng medført oprettelsen af de frie skoler – skoler, der er til rådighed såvel for børn som for unge og voksne.

Friskoletraditionen udgør jo i Danmark et alternativ til den offentlige skole og til statens oplysningsvirksomhed, og folkehøjskolen var den første frie skoleform, ja, den fik sin første offentlige støtte allerede i 1851.

Vi har altså en næsten 150 år lang tradition for, at staten er med til at finansiere folkehøjskolen, uden at staten blander sig i værdi- og idégrundlaget, og jeg forstår på debatten her i dag, at dette frihedssyn skal vi værne om. Det havde jeg i øvrigt også forventet, men det var sådan set rart at blive bekræftet i sin antagelse.

Når man lytter til debatten i øvrigt – det har jo også været et tema undervejs i dag – så spørges der også, om højskolerne ikke trænger til at blive støvet lidt af, og nogle spørger, om der ikke er for mange skoler.

Det er utvivlsomt rigtig, at der kan findes eksempler på skoler, som ikke er i stand til at tale tidens sprog, men er man ikke i stand til at forny sig, så er ens tid jo også ved at være omme. Sådan er de faktiske forhold for folkehøjskolerne.

Siden 1970 – jeg tror, det allerede er nævnt – er 79 skoler kommet til, og i den samme periode er 54 skoler blevet lukket. Så folkehøjskolerne kender de barske betingelser: Højskoler åbner, og højskoler lukker. Og denne virkelighed skal vi ikke gribe ind i, for den giver også plads til den fornyelse – den nødvendige og stadige for-

nyelse – der skal ske i højskoleverdenen, men vi skal selvfølgelig sørge for at skabe sådanne rimelige eksistensvilkår, at de levedygtige skoler kan fortsætte.

Jeg forsøgte i redegørelsen at formulere syv spørgsmål, som jeg syntes det var ønskeligt at få en afklaring af, og derfor har det også været dejligt, at mange ordførere har forholdt sig til de pågældende spørgsmål, som jo så, hvad angår svarene, også kan komme til at indgå i det udvalgsarbejde, vi efterfølgende vil sætte i gang.

Jeg vil gerne give mit bud på nogle svar på spørgsmålene, og jeg vil forsøge at gøre det rimeligt kort:

Med hensyn til det første spørgsmål, om, hvor speciel en højskole kan være, mener jeg, at højskolen ikke skal være en snæver fagskole, men skal – som mange ordførere har understreget – være en bred, almen skole, som henvender sig til alle voksne. Og i en sådan skole skal mindst halvdelen af undervisningen anvendes til folkelig oplysning med udgangspunkt i historiske, poetiske, samfundsmæssige og erkendelsesmæssige emner og fag.

Med hensyn til det andet spørgsmål, om eleverne fortsat skal bo på højskolerne, og om, hvor store skolerne kan være, er det min holdning, at ideen om en kostskole ikke må opgives, for det er næsten nerven i højskoletraditionen, og derfor bør det også fortsat være sådan, at et betydeligt flertal af eleverne skal bo på skolen, og desuden bør alle kurser gennemføres med et flertal af kostelever.

Og jeg går ind for, at højskoler netop skal have et fællesskabspræg – nogle går endda så langt som til at sige et »hjemligt« præg – og derfor foretrækker jeg også, at der sættes et loft over, hvor stor en højskole må være. I redegørelsen har jeg brugt tallet 200 årselever, og det står jeg gerne ved.

Med hensyn til det tredje spørgsmål, om korte kurser er rigtig højskole, er det min holdning, at vi skal fastholde også de korte højskoleforløb. Det er nødvendigt for at give også etablerede voksne mulighed for at deltage i et højskolekursus, og det kan efter min mening forsvares, hvis det almene og folkeoplysende element forstærkes – som også flere ordførere har understreget – og her taler vi jo om et område, hvor det først og fremmest er højskolen selv, der må søge at leve op til denne opgave og denne forpligtelse.

I det fjerde spørgsmål spørges der, om der skal flere 30-60-årige på højskole.

Jeg mener, at svaret er ja. Mange i den erhvervsaktive del af befolkningen har eller får vanskeligheder med at omstille sig til de nye krav, der stilles, til de nye kvalifikationer, som arbejdslivet kræver, og et højskoleophold er en god mulighed for at få ny energi og mod til at møde det nye og til at se sammenhænge, som man måske ikke hidtil har haft øje for. Så vi må sørge for, at også denne aldersgruppe får mulighed for at få del i højskolens tilbud, og så må vi nærmere drøfte, hvordan og på hvilke vilkår.

Med hensyn til det femte spørgsmål, om, hvor langt et langt højskolekursus skal være, finder jeg, at enhver højskole skal fastholdes på et eller to lange forløb pr. år. Antallet og længden kan drøftes, men kravet om det lange forløb mener jeg bestemt ikke vi skal give køb på.

Som udgangspunkt for en sådan drøftelse vil jeg foreslå enten mindst ét kursus på mindst 3 måneder, altså 12 uger, eller mindst to kurser på mindst 2 måneder, altså 8 uger. Det vil bedre kunne imødekomme den form for fleksibilitet, som i øvrigt kendetegner det moderne samfund.

Det sjette spørgsmål handler om det internationale aspekt, om højskolerne skal være mere internationalt orienterede i deres arbejde.

Den internationale dimension kan og skal vi ikke lægge hindringer i vejen for, heller ikke på en dansk folkehøjskole, og derfor må også højskolernes vilkår indrette sig på denne nye realitet.

Allerede nu har vi en lovgivning, som giver mulighed for, at næsten halvdelen af eleverne kan være udlændinge, men vi har også en bestemmelse, som siger, at undervisningen skal tilrettelægges efter det danske flertal af elever.

Den sidste bestemmelse bør vi måske bløde lidt op på, og det kunne ske ved, at udenlandske elever i et begrænset omfang kan optræde på særhold.

Men vi må sørge for, at internationaliseringen på skolerne får en sådan karakter, at både de danske og de udenlandske elever opnår en større forståelse både for deres egen folkelige baggrund og for andres.

I det lys kan folkehøjskolerne måske være med til at fremme det, man lidt højtideligt kunne kalde den folkelige sameksistens i den nye verdensorden, som så synligt er under udvikling.

Det syvende spørgsmål drejer sig om, hvorvidt folkehøjskolerne skal være eller have muligheder for at være en del af et kompetencesystem.

Det er i øvrigt en debat, som højskolens egne folk er meget optagede af, og som de – sådan som jeg har lyttet mig til det – er lige så engagerede i og med lige så brogede synspunkter som dem, vi har lyttet til i dag.

Men om kompetencespørgsmålet vil jeg sige, at der kun bør ske indførelse af et kompetencesystem under forudsætning af, at det ikke medfører indgreb i skolernes frihed: friheden til at fastlægge skolens idégrundlag, friheden til at bestemme undervisningens indhold og form og friheden til at ansætte lærere og selvfølgelig også det, at eleverne kommer frivilligt.

Desuden finder jeg det uforeneligt med folkehøjskolernes tradition, hvis deltagelse i et formelt kompetencesystem indebærer, at eleverne på en folkehøjskole skal aflægge prøver og eksamener i tilslutning til et ophold på en folkehøjskole.

Det er min opfattelse, ja, det er såmænd også min erfaring, at et højskolekursus giver en værdifuld uformel kompetence, som kan have stor betydning for den enkeltes fremtid og vedkommendes tilværelse. Men ved at tilpasse denne form for uformel kompetence til den formelle kompetences målemetoder, går netop de værdifulde elementer i den danske højskoletradition tabt.

Jeg sagde i min indledning, at højskolerne er de frie skolers flagskib. Men det er jo altså ikke nok at være et flagskib, hvis der ikke er vind i sejlene, og hvordan kan det så sikres?

Ja, jeg har forstået på denne debat i dag, at folkehøjskolerne må indstille sig på en skarpere profilering af værdier og holdninger til demokrati og folkestyre og folkelig oplysning, ja, man kan sige til meningen med det hele – det er højskolens egen opgave – og at Folketinget gerne vil være med til at ændre vilkårene for de danske folkehøjskoler, så de også kan få rimelige arbejdsvilkår i fremtiden, samt at der er tilslutning til, at der nu nedsættes et udvalg, der snarest går i gang med at drøfte højskolernes fremtidige vilkår.

Til spørgsmålet om udvalgsarbejdet kan jeg sige, at det er min agt, at udvalget skal sammensættes tilpas bredt både med folk fra højskoleleverden og folk uden for højskolen for også dér at sikre den dialog, som gør, at vi forhåbentlig kan få et materiale, som vi efterføl-

gende i Folketinget kan anvende til en justeret fornyet lovgivning.

Jeg vil afstå fra at gå ind i kommentarer til de enkelte ordførere. Det er fristende, men det tager lang tid, hvis det skal gøres seriøst, og det har de krav på. Jeg afstår fra det, fordi jeg synes, at tonen hele vejen igennem har fulgt pænt op på det, der også var redegørelsens formål: at pejle sig frem mod, hvad der kan være højskolernes muligheder og vilkår i fremtiden.

Jeg har hæftet mig ved, at næste sag på dagsordenen handler om en aftale om beskyttelse af, som det hedder, Afrikansk-Eurasiske Migrerende vandfugle. Det er givetvis vigtigt. Det skal jeg ikke blande mig i. Her er formentlig tale om værgeløse eksistenser. Når det gælder højskolen, er den ikke værgeløs, og derfor har højskolen ikke brug for Folketingets beskyttelse, men højskolen kan glæde sig over, at alle partier har engageret sig i dens forhold. Det lover godt for en skoleform, der midlertidigt har nogle vanskeligheder at kæmpe med.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 67:

Forslag til folketingsbeslutning om godkendelse af Aftale om Beskyttelse af Afrikansk-Eurasiske Migrerende Vandfugle.

Af miljø- og energiministeren (Svend Auken).
(Fremsat 14/11 97).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Inger Bierbaum (S):

Formålet med dette beslutningsforslag er at opnå Folketingets samtykke til, at Danmark tiltræder en international aftale om beskyttelse af trækfugle imellem Afrika, Asien og Europa.

Aftalen er udarbejdet inden for rammerne af Bonnkonventionen fra 1979, som er en global aftale om beskyttelse af vandrende arter af vilde dyr, som Danmark ratificerede i 1982.

Meningen er at skabe en fælles beskyttelsespo-

litik for trækfugle, især dem, der er udryddelsestruede eller har en ugunstig bevaringsstatus.

Aftalen indeholder en lang række tiltag i forhold til de truede trækkende vandfugle. Landene skal bl.a. gøre en indsats for at beskytte, pleje og genoprette de truede arter og regulere fangst og jagt på disse ud fra et bæredygtigt grundlag.

Derudover skal der udarbejdes nationale handlingsplaner for de truede arter, som vurderes ved partsmøderne, ligesom landene forpligtes til at samarbejde bl.a. ved overvågning, information og forskning.

I alt 170 arter af trækfugle er omfattet af aftalen, og de arter, der vedrører Danmark, er i forvejen totalfredede, eller også er jagten reguleret, så vi lever allerede nu op til aftalens bestemmelser. Aftalen vil derfor ikke medføre umiddelbare krav om nye danske initiativer eller lovgivning.

Ved tiltrædelse af aftalen sikres det, at bestandsnedgange for de truede arter diskuteres mellem alle berørte lande på trækrueten, hvorefter parterne afgør, hvilke tiltag der skal foretages. Parterne i aftalen forpligtes ligeledes til at bidrage økonomisk til oprettelse af et sekretariat, og Danmarks bidrag forventes at ligge i størrelsesordenen 100.000 kr., som findes inden for Miljø- og Energiministeriets bevilling på finansloven.

Aftalen træder i kraft tre måneder efter at mindst 14 forekomstlande, heraf mindst syv fra Afrika og syv fra Europa og Asien, har tilsluttet sig aftalen, og det forventes at ske i løbet af 1998 eller 1999.

Trækkende vandfugle har brug for et netværk af gode vådområder forskellige steder i verden, og derfor er det ikke nok, at fuglene har gode livsbetingelser i Danmark i de beskyttede områder, som vi har. Det er vigtigt at styrke og koordinere indsatsen over landegrænserne. Specielt er det vigtigt at hjælpe landene i Afrika og Asien, således at fuglenes vinteropholdssteder ikke forsvinder. Det er en indsats, der er nødvendig for at sikre et godt og alsidigt dyreliv både i Danmark og andre steder i verden.

Socialdemokratiet anbefaler forslaget.

Peter Hansen-Nord (V):

Vedrørende forslag til folketingsbeslutning om godkendelse af Aftale om Beskyttelse af Afrikansk-Eurasiske Migrerende Vandfugle vil jeg gerne sige, at vi i Venstre absolut gerne vil tiltræde selve aftalen som sådan. Der ligger, når man læser aftalen igennem, en række mulig-